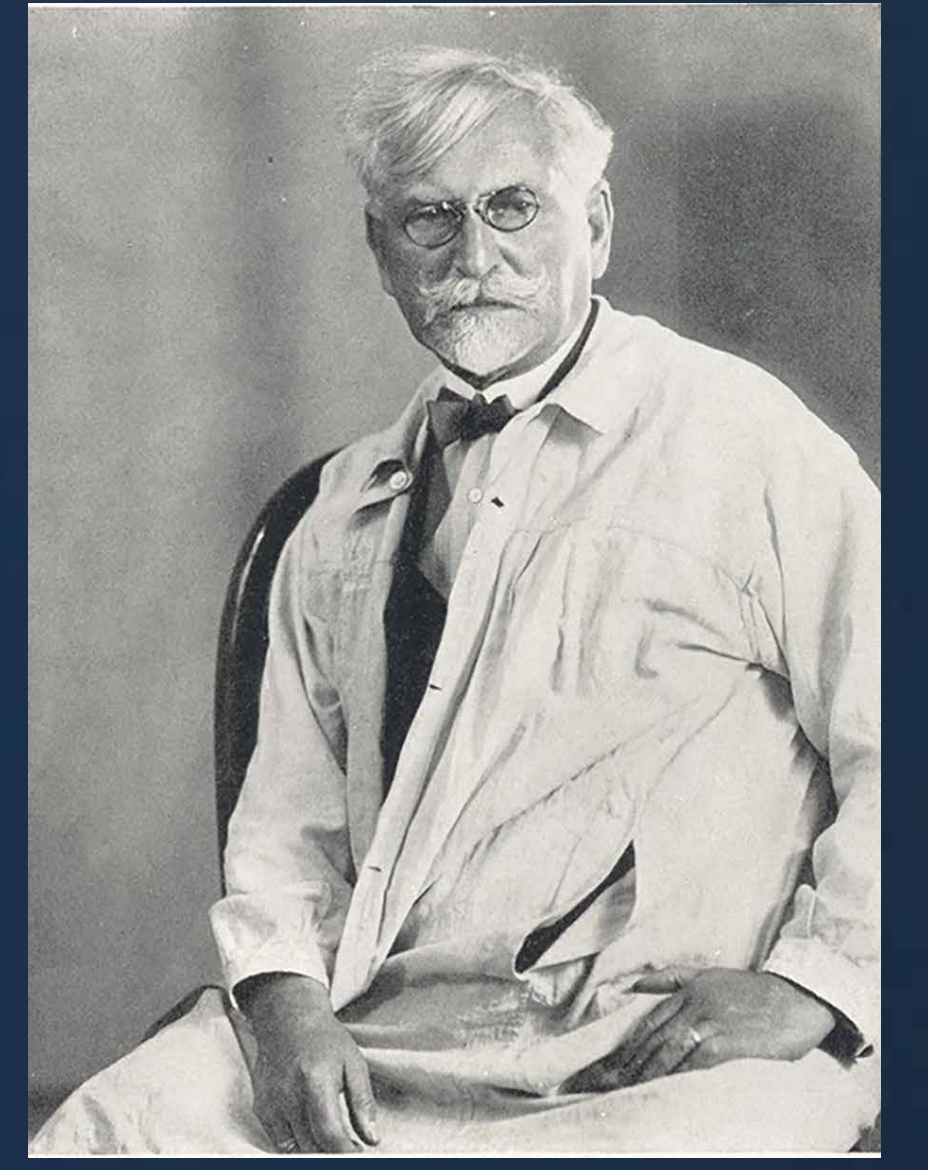

EMISE HRADČANY 20H KARMÍNOVÁ S PŘETISKEM VZOREC

Alfons Mucha

Akademický malíř Alfons Mucha na sklonku roku 1918 vytvořil realizovaný návrh prvních československých známek s motivem Hradčany.

Academic painter Alfons Mucha created a draft of the first Czechoslovakian stamps in 1918 with a depiction of Hradčany, the Prague Castle District.

Známky s přetiskem VZOREC byly určeny pro Zúřadovnu Světové poštovní unie v Bernu (Švýcarsko). Neperforované archy v uvedené nominální hodnotě v karmínové barvě byly přetištěny knihtiskovým přetiskem VZOREC v černé barvě ve velmi nízkém počtu z již tak z nepatrného neperforovaného množství. Uvedené přetištěné archy v počtu několika kusů byly převážně rozstříhány na jednotlivé exempláře. Čtyřbloky jsou svým výskytem vzácné a větší bloky se nachází velmi výjimečně. Téměř celý náklad známek bez přetisku byl do poštovní distribuce opatřen perforací. Ty byly vydány počátkem roku 1920. Spojené typy s přetiskem VZOREC svým výskytem předčí základní známky spojených typů bez přetisku nacházející se rovněž v minimálním množství.

20 H HRADČANY CARMINE EMISSION WITH A VZOREC (SPECIMEN) OVERPRINT

The stamps with a VZOREC overprint were intended for the office of the Universal Postal Union in Bern (Switzerland). Imperforate sheets had of this denomination in carmine were overprinted with a black letterpress VZOREC overprint in very small numbers and were just a fraction of the already small imperforate print-load. The mentioned sheets, of which only a few were ever printed, were largely cut up into single pieces. Blocks of 4 are uncommon and larger blocks are very rare. The majority of the stamp print-load without an overprint was issued with perforation. These stamps were issued in 1920. Joined VZOREC overprint types are in their occurrence superior to those without an overprint, which also exist in a small amount.

*Spojené spirálové typy
34,35 ZP/1. TD*

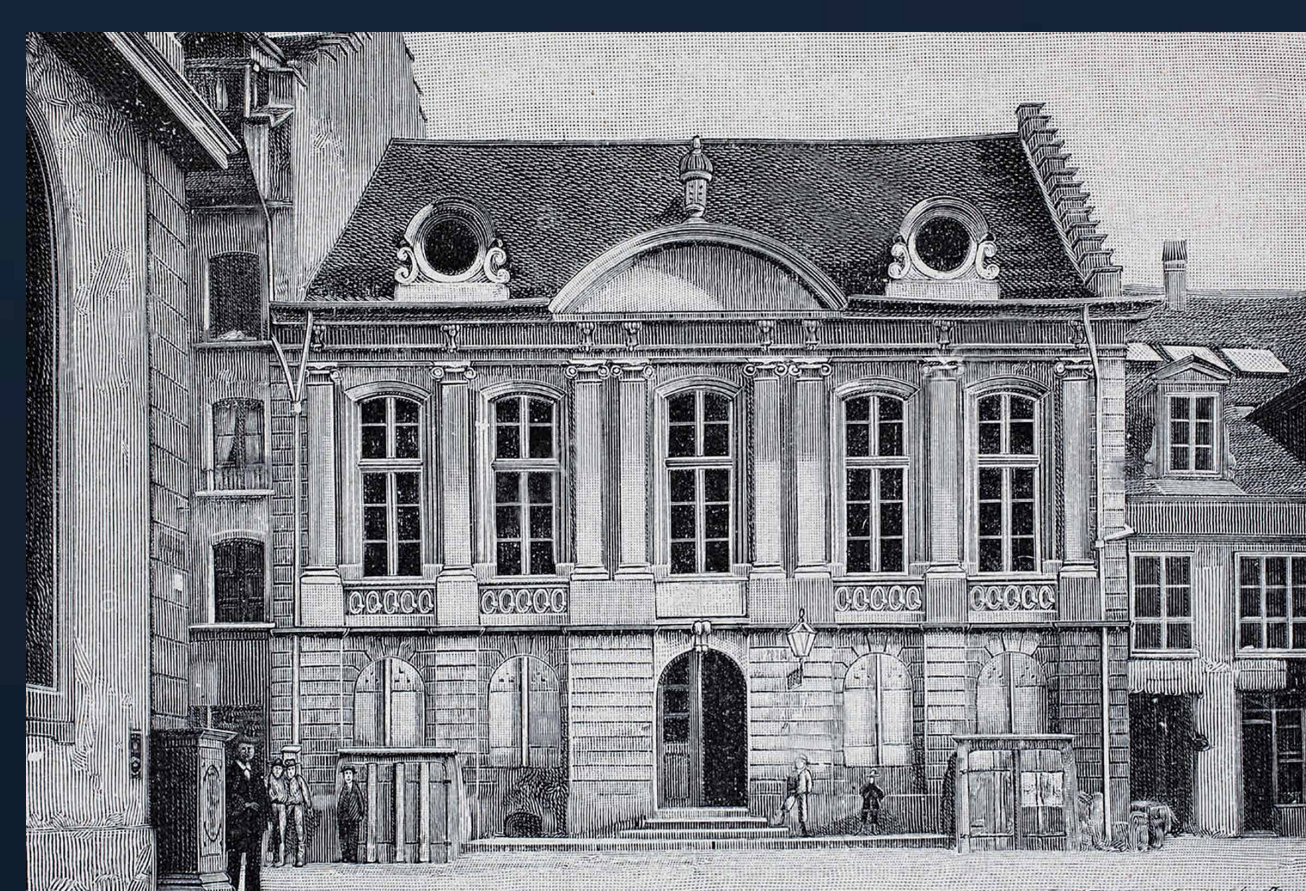
*Joined spiral types
34,35 ZP/1. TD*

UPU

Světová poštovní unie (původní název Generální poštovní unie) byla založena 9. října 1874 v hlavním městě Bernu ve Švýcarsku. Představitelé 22 poštovních správ podepsali tzv. Bernskou smlouvu, která se stala základem smluvních dokumentů obsahující pravidla pro mezinárodní poštovní služby. Jejím hlavním cílem je zabezpečit rozvoj mezinárodního poštovního spojení a sjednocovat podmínky pro mezinárodní poštovní přepravu. Mezi první vstupující země patřilo i Rakousko - Uhersko, jehož součástí byly české země. Svůj současný název získala UPU v roce 1878 na druhém kongresu v Paříži. Československo jako nástupnický stát se členem UPU stalo v roce 1920 na sedmém kongresu v Madridu. UPU je jedna z organizací OSN a v současnosti má 192 členských zemí.

UPU

The Universal Postal Union (originally General Postal Union) was founded on the 9th of October 1874 in Bern, the capital city of Switzerland. Representatives of 22 postal administrations signed the Treaty of Bern, which became the basis of postal agreements regulating international postal services. Its main goal is to secure the development of international postal connections and unify requirements for international postal transport. The Austro-Hungarian Empire, of which Czech lands were a part of, was one of the first countries to enter the agreement. UPU got its current name on the second congress in Paris in 1878. Czechoslovakia as a successor state became a member in 1920 at the seventh congress in Madrid. UPU is a UN organisation and has 192 member countries.

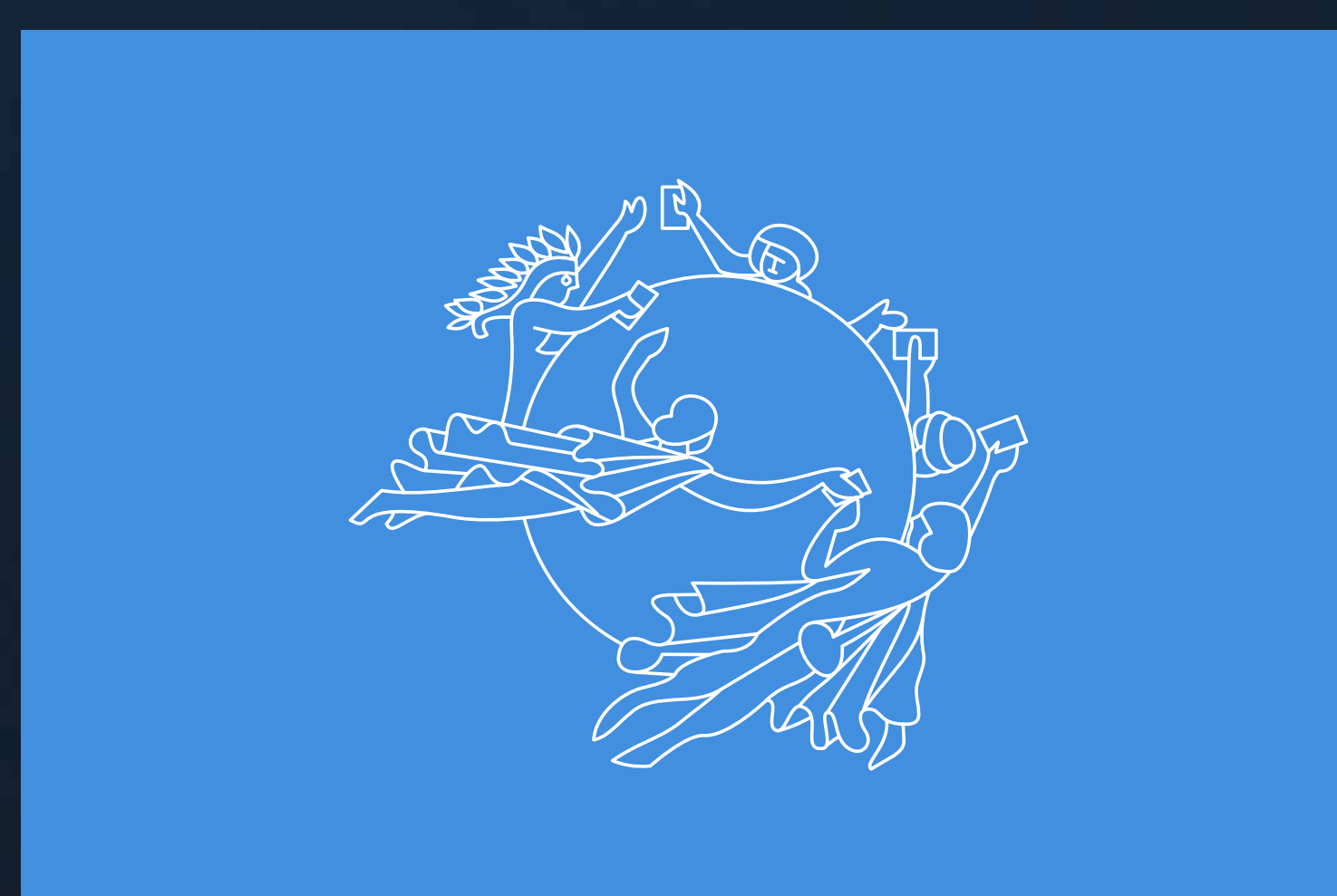
*Původní budova
v Bernu, kde sídlila
zakládající Světová
poštovní unie*

*The original premises
of the Universal Postal
Union in Bern*

Největší známý celek v neperforovaném čtrnáctibloku se spojenými spirálovými typy. Na 34. známkovém poli 1. tiskové desky se nachází I. typ (otevřená čtvrtá spirála). Raritní výskyt.

The largest known set in an imperforate block of 14 with joined spiral types. A I. type (open fourth spiral) is found on the 34th position of the 1st printing plate. Very rare occurrence.

Vlajka Světové poštovní unie

Flag of the Universal Postal Union

OCELOTISK Z PLOCHÝCH DESEK

🇬🇧 RECESS PRINTING FROM FLAT PLATES

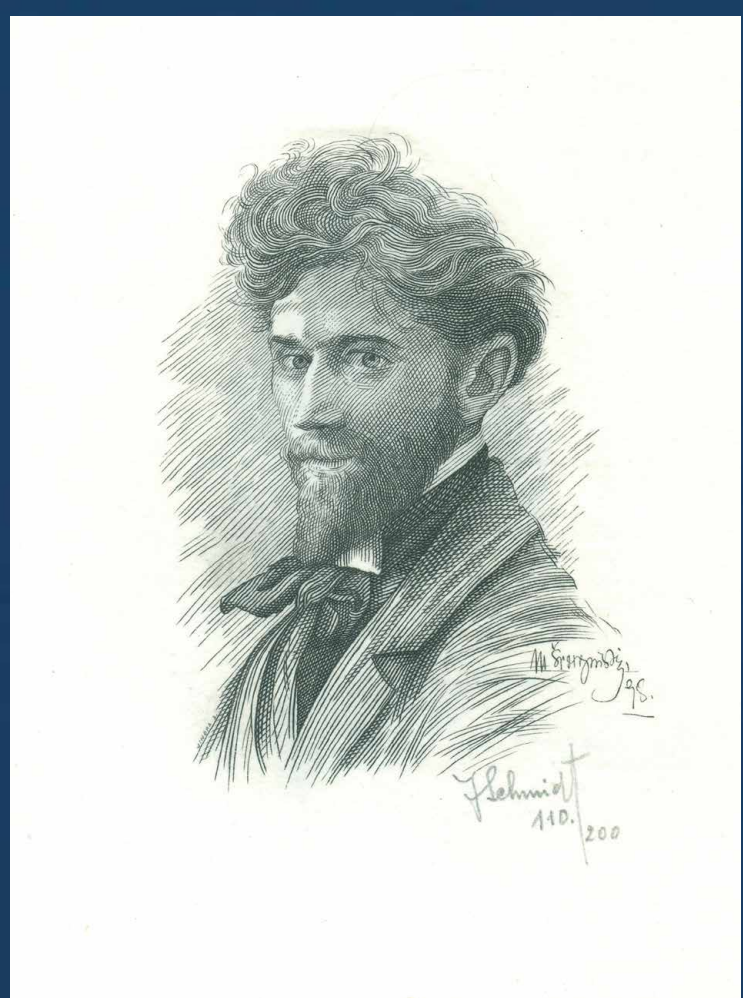

Společnost WAITE & SAVILLE LTD. založili v roce 1892 pánové Fred Waite a Jason Saville ve vesničce Otley, Yorkshire, Spojené království. Jako první stavěli balící stroje na noviny a později se orientovali na výrobu tiskařských strojů. V Československu se jejich stroje využívali k ocelotisku z plochých desek od dvacátých let minulého století.

The company WAITE & SAVILLE LTD. was established in year 1892 by gentlemen Fred Waite and Jason Saville in small village Otley, Yorkshire, United Kingdom. They were building newspaper wrapping machines at first and later they concentrated on production of printing machines. In Czechoslovakia their machines were used for recess printing from flat plates since 1920's.

Max Švabinský

český malíř a grafik, jeden z nejvýznamnějších zakladatelů moderního výtvarného umění 20. století, autor mnoha čs. poštovních známek a bankovek

17. září 1873
v Kroměříži

10. února 1962
v Praze

A Czech painter and graphic artist, one of the most significant founders of Czech modern art of the 20th century, author of many Czechoslovakian postal stamps and banknotes

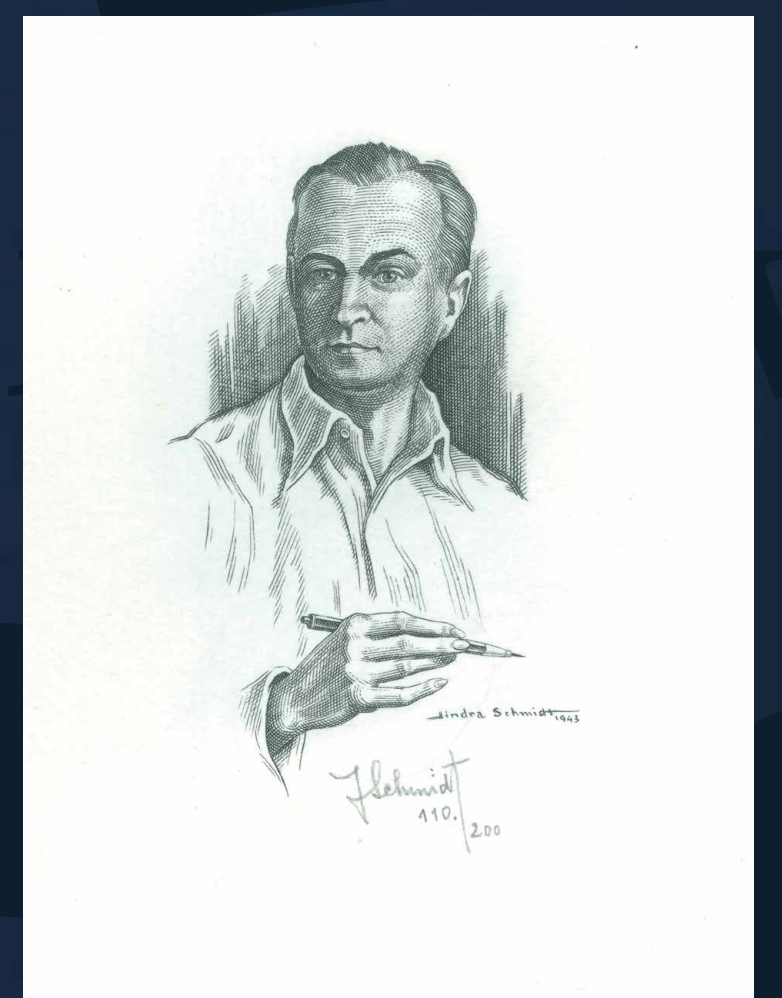
Ocelotisk z plochých desek je tisková technika náročná na přesnou ruční práci, a tedy z výrobního hlediska zdlouhavá a drahá. Její pomocí se však dosahují mimořádně působivé výsledky, v očích mnoha polygrafických odborníků i sběratelů dokonce nejlepší ve srovnání s ostatními technikami používanými pro tisk známek. Ocelotisk z plochých desek byl v Československu pro tisk známek využíván už v meziválečném období i v první poválečné dekádě, vždy šlo o všemotisk jednobarevný. Koncem třicátých let byly sice vydány dvoubarevné aršíky k filatelistickým výstavám v Bratislavě a Praze, každá známka však byla tištěna pouze jednou barvou. Tiskový list **Praha 1950 – Stará Praha** byl dokonce vytištěn čtyřbarevně,

ale opět obsahoval pouze jednobarevné známky. Z této doby však pocházejí doklady o prvních snahách o vytištění známky vícebarevné, jde o pokusy rytce Jindry Schmidta z přelomu let 1950 a 1951, o dvoubarevnou leteckou známku ze série **Československé lázně** (obr. 1). Na první československé vícebarevné známky zhotovené touto tiskovou technikou si však sběratelé museli počkat dalších pět let. Šlo o čtyřznámkovou emisi **Lidové kroje I** (obr. 2) z roku 1955, jejímiž autory byli zkušení tvůrci československých poštovních známek Karel Svolsinský a Jindra Schmidt. Nová emise měla mimořádný ohlas u nás i v zahraničí, proto ji každý rok následovala další série

tištěná stejnou technikou. Oponentem vícebarevné grafiky byl významný český umělec prof. Max Švabinský, kterého ke změně postoje k této tiskové technice přesvědčil až jeho „dvorní rytec“ Jindra Schmidt. Jejich následné společné dílo, emise **Motýli 1961**, představuje vyvrcholení celého přechodu od jednobarevného k vícebarevnému ocelotisku z plochých desek. Vystavený akvarel je návrh, podle kterého výtvarná komise Československé pošty odsouhlasila vydání devíti z deseti navržených známek. Desátou navrženou známku, která nebyla přijata, vyryl další vynikající český rytec Miloš Ondráček v roce 1998 (obr. 3).

Jindra Schmidt

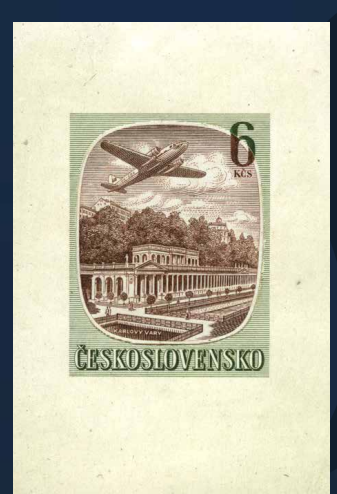
vynikající český rytec, tvůrce velkého množství československých i cizích poštovních známek a bankovek

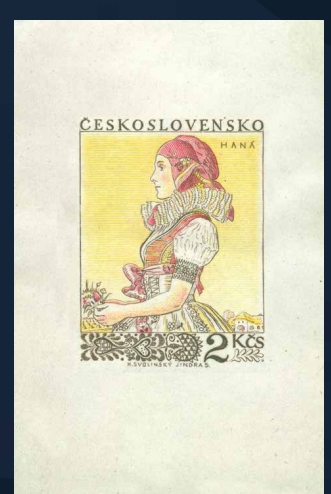
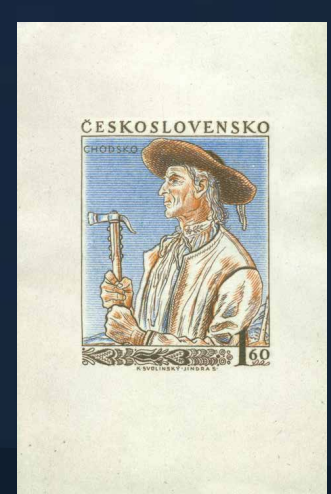
24. června
1897 v Račicích
u Jaroměře

12. března 1984
v Praze

An excellent Czech engraver and author of a large amount of Czechoslovakian and foreign postal stamps and banknotes

obr. 1 / pic. 1

obr. 2 / pic. 2

obr. 3 / pic. 3

The recess printing from flat plates is a print technique that demands precise hand work and hence from the manufacturing point of view is lengthy and expensive. However, it produces exceptionally impressive results in the eyes of the experts in printing industry and collectors alike and is considered as best in comparison with other techniques applied for printing stamps. The recess printing from flat plates was already used in our country in the period between the wars and in the first post-war decade, only of course in single colour. By the end of the thirties miniature sheets in two colours were issued for philatelic exhibitions in Bratislava and Prague containing stamps which were only in one colour. Sheet **Praha 1950 – Old Prague** was even

printed in four colours, but again it contained only single colour stamps. From this time there is evidence about the first attempts at multicolour printing – in particular we are talking about the endeavours of the engraver Jindra Schmidt in between 1950 and 1951 to produce a two-coloured stamp with aviation theme from the series **Czechoslovak Spas** (pic. 1). However, the collectors had to wait another five years before the first Czechoslovak multicolour postage stamps printed with this technique became available. It was the four-stamp issue **Folk Costumes I** (pic. 2) from 1955; the authors were experienced creators of Czechoslovak postage stamps Karel Svolsinský and Jindra Schmidt. The new issue received a very favourable reception at home as well as

abroad, and so further issues appeared every following year. The multicolour graphic arts was opposed by a prominent Czech artist, prof. Max Švabinský, who was only persuaded to change his stance on this printing method by his “chief engraver” Jindra Schmidt. Their subsequent joint work, the issue of **Butterflies 1961**, represents the culmination of the entire transition from single colour to multicolour recess printing from flat plates. Present aquarelle is a proposal which the art's committee of Czechoslovak Post Office approved issue nine of ten propose stamps. The tenth designed stamp, which was not accepted, was engraved by another great Czech engraver Miloš Ondráček in year 1998 (pic.3).

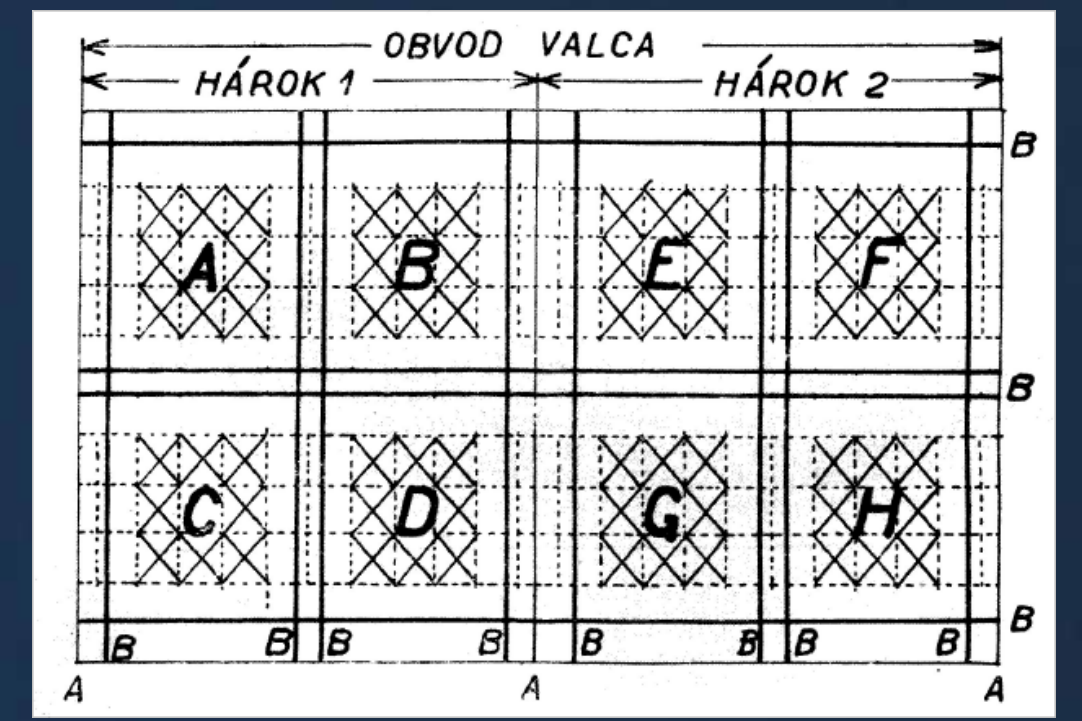

HÁRČEK DEŤOM

Slovenská pošta vydala dňa 18. 12. 1944 hářček Deřom, ktorý patrľ v tom čase medzi najkrajšie hářčeky vydané v Európe. Vypracovanie námetu a grafickú úpravu previedol J. Roubal. Hářček bol vytlačený dvojfarebnou hľbkotlačou v tlačiarň Andrej v Bratislave na papieri s priesvitkou P2 ♀ s bielym až nařitľým lepom a s hrebeňovým zúbkovaním 14. Rozmer hářčka je 125 × 158 mm s nepatrnými rozdielmi v šírke a výške rezu od 118 do 131 mm na šírku a od 145 do 172 mm na výšku. Výnimočne sa vyskytujú posuny rezu až na zúbkovanie. V tlačovej forme sa nachádzalo 8 hářčekových polí, ktoré boli tlačené na dvoch tlačových doskách. Na zhotovenie tlačovej dosky sa použil film, ktorý bol exponovaný 2× a to pre tlačovú dosku, ktorú som popísal ako TD1 s hářčekovými poliami A,B,C,D a tlačovú dosku TD2 s hářčekovými poliami E,F,G,H. Tlačová doska 2 sa vyskytuje v minimálnom počte a o tlačovej doske 1 nie je doteraz známi ani jeden kus. Okrem doteraz známych retuší a drobných známkových chýb boli objavené

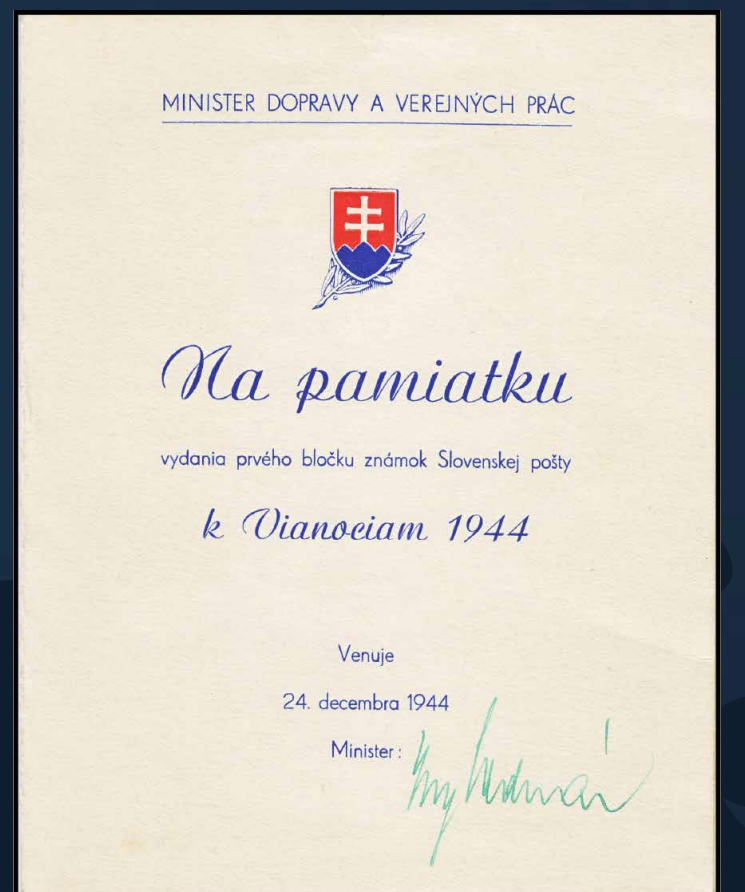
ďalšie opakované znaky a vady na jednotlivých známkach hářčekových polí, ktoré detailnejšie identifikujú a upresňujú známkové polia a ich použitie na celistvostiach. Hářček bez zúbkovania mohol vzniknúť jedine zastavením tlačiarenského stroja a vybratím tlačových hářkov ešte pred zúbkovaním a ich rozrezaním na jednotlivé hářčky. Ďalším znakom podľa ktorého je možné určiť počet vydaných nezúbkovaných hářčekov je číslovaný obal, do ktorého bol uložený hářček. Zatiaľ nebol doložený obal s vyšším číslom ako 8. Kombinácia hářček a obal je unikátna. Finálny výrobok, hářček Deřom, má zúbkovanie, existujú však aj hářčky bez perforácie. Sú veľmi populárne a vzácné, odborná verejnóť odhaduje, že nezúbkovaných hářčekov môže existovať do 12 kusov. Nezúbkované hářčky Deřom slúžili ako dary ministerstva dopravy a verejných prác významným predstaviteľom štátu. Niektoré sa zachovali aj s úradným obalom, do ktorého bol hářček vložený. Každý obal mal poradové číslo, nie je známy obal s vyšším číslom ako 8.

Celkové usporiadanie hářčekových polí na tlačových doskách

4

Obal má rozmery 133×168 mm. Vnúštná časť obalu obsahuje venovanie k Vianociam 1944 a žltohnedý ochranný obal. Obaly boli číslované na zadnej strane. Vystavený obal má č. 4. Obal osobne podpísal Minister dopravy a verejných prác Ing. Ľudovít Lednár, ktorý bol vo funkcii od 5. 9. 1944 do 4. 4. 1945.

Nerozrezaný Hářček Deřom F

Určujúcim znakom pre hářčekové pole F je biely bod na pravej strane hornej časti dvojkríža.

Ex - Mahr

Výnimočne sa vyskytujú štvorce zúbkovaných, ale vzájomne neoddelených hářčekov. Všetky doposiaľ nájdené sú odtláčkom TD 2 s hářčkmi E, F, G, H.

Nerozrezané hářčekové pole A

Známkové pole 7 v hářčku A má výraznú retuš pod S v nápisě SLOVENSKO a je známe ako obláčik.

Ex - Gilbert

Prvý deň vydania. Použitie známky z Hářčka Deřom B v miesanej frankatúre

Doporučený a expresný list podaný na pošte BRATISLAVA 1 v prvý deň vydania 18.XII.44. Známková z Hářčka Deřom, známkové pole 1. Správne uhradená zriedkavá miesaná frankatúra na liste v hodnote 1 Ks za list, doporučený poplatok 2,50 Ks a za expresnú zásielku 2 Ks.

Ex - Jurkovič

Známková z hářčka A zo zaujímavého známkového pola 7 s retušou pod písmenom S SLOVENSKO

Pohľadnica zaslaná z pošty ORAVSKÝ PODZÁMOK 22.XII.44 do Gelnice. Poštový poplatok za pohľadnicu bol 1 Ks. Prefrankované o 1 Ks ale použitie známky na pohľadnici ojedinelé.

Ex - Jurkovič

Prvý deň vydania. Použitie Hářčka Deřom D na listovej zásielke do blízkej cudziny

Doporučený a expresný list s Hářčekom Deřom D zaslaný v prvý deň vydania 18.XII.44 z pošty BRATISLAVA 1 do Moravskej Ostravy. List bol skontrolovaný nemeckou cenzúrou. Poplatok za list do zahraničia 2 Ks, doporučený poplatok 3,50 Ks a za expresnú zásielku 5 Ks plus poplatok za váhu zásielky nad 20 g 6 Ks.

Ex - Jurkovič

AJ NOVINY POMOHLI VYTVORIT' FILATELISTICKÉ UNIKÁTY

NEWSPAPERS ALSO HELPED CREATE PHILATELIC UNIQUES

Od roku 1605 kedy boli v Rakúskom cisárstve vydané prvé noviny sa noviny na veľmi dlhú dobu stali jediným oficiálnym informačným prostriedkom pre všetkých obyvateľov. Postupom času, spolu so získavaním gramotnosti čoraz väčšej časti obyvateľstva, sa počty vydávaných novín stále zvyšovali, pričom vydavateľa novín za ich zasielanie dlhé roky platili poštové poplatky v hotovosti. Revolučné roky (1848-1851) v Európe boli podnetom pre mnohé politické a sociálne reformy. V Rakúskej monarchii bolo pred revolúciou 79 novín. V roku 1848 sa počet novín zvýšil na 388, a tak ich zasielanie a platenie v hotovosti bolo stále väčším problémom. Bezprostredne po vydaní prvej poštovej známky (1.6.1850) už 12.8. vychádza v Rakúsku poštový dekrét, ktorý oznamuje, že sa bude vydávať poštová známka pre výhradné použitie vydavateľov na frankovanie novín zasielaných predplatiteľom, a to za zvýhodnenú vnútrozemskú poštovú sadzbu. 1.1.1851 bola v Rakúsku vydaná prvá novinová známka na svete. Znáмка s obrazom Merkúra mala modrú farbu a nemala uvedenú žiadnu nominálnu hodnotu, ale bola ocenená na 0,6kr ako poštovného za jedny noviny. Neskôr nasledovali s rovnakou kresbou ďalšie dve nenedominované novinové známky, žltá v hodnote 6kr a ružová v hodnote 30kr, aby sa pokryli poplatky za väčšie množstvá novín. Následne ešte bola vydaná rumelkovo červená známka opäť v hodnote 6kr.

From 1605, when the first newspapers were published in the Austrian Empire, newspapers became the only official means of information for all citizens for a very long time. Over time, as more and more of the population became literate, the number of newspapers published increased steadily, and for many years newspaper publishers paid cash postage to send them out. The revolutionary years (1848-1851) in Europe saw many political and social reforms. Before the Revolution, 79 newspapers were published in the Austrian monarchy. By 1848, the number of newspapers had increased to 388, so that mailing them and paying for them in cash became an increasing problem. Immediately after the issue of the first postage stamp (1 June 1850), an official postal decree is issued in Austria on 12 August, announcing that a stamp will be issued exclusively for publishers to frank newspapers sent to subscribers, at a discounted national postal rate. On 1 January 1851, the world's first newspaper

stamp was issued in Austria. The stamp depicting Mercury was blue in colour and had no nominal value, but was valued at 0.6 Kr as postage for one newspaper. Two more stamps with no nominal value followed later with the same design, a yellow one worth 6 Kr and a purple one worth 30 Kr, to cover the fees for a larger number of newspapers. Subsequently, the vermilion red stamp was issued again with a value of 6 Kr.

After Austria's transition from the hexadecimal system to the decimal system, the postal rate for sending newspapers was unified at 1.05 Kr in 1858, and from the second issue of newspaper stamps, newspaper stamps with a value of 1.05 Kr were issued for a long time until the Austria-Hungarian Settlement (1867). Even after the introduction of perforation on postage stamps, newspaper stamps remained unperforated, with senders affixing them to address bands and newspaper parcels or directly to newspapers. They were restricted from paying out any other postal items. Interestingly, the stamp was cancelled by a postmark only at the place of delivery.

Po prechode Rakúska z šesťdesiatkovej na desiatkovú sústavu sa v roku 1858 zjednotila poštová sadzba za zaslanie novín na 1,05kr a od druhej emisie novinových známok už boli na dlhú dobu vydávané novinové známky výlučne v hodnote 1,05kr až po Rakúsko Uhorské vyrovnanie (1867). Aj po zavedení perforácie na výplatných známkach, novinové zostali bez perforácie, pričom odosielatelia ich lepili na pásky a balíky s novinami, respektíve priamo na noviny. Pre vyplácanie iných poštových zásielok boli zakázané. Zaujímavosťou bolo, že známka bola znehodnotená poštovou pečiatkou až v mieste doručenia.

Unikátna dvojpáska fialového medzihárčia. Unikátna osemznámková dvojpáska medzihárčia rakúskej novinovej známky II. emisie hnedofialovej farby

A unique double strip of purple gutter. Unique eight-stamp double strip of gutter Austrian newspaper stamp 2nd issue of grey-violet color

Exponát

Pravdepodobne omylom nebolo niekoľko málo hárkov (alebo v prípade fialovej známky dokonca iba jeden) vo vertikálnom smere rozrezaných a vzniklo tak medzihárčie, z ktorého sa zachovalo iba niekoľko samostatných pásov. Sivo-fialová štvorznamková dvojpáska medzihárčia so vzdialenosťou 8,5 mm medzi známkami druhej emisie rakúskych novinových známok je jediným, a teda unikátnym, známym celkom. V priebehu rokov bolo na túto položku zhotovených niekoľko atestov renomovanými znalcami. Nepoužité pásky s medzihárčím sú známe len 2 exempláre a zvyšných 5 exemplárov sú iba pečiatkované výlučne z Lombardska-Benátska. Najrozsiahljšia zostava sa nachádzala v legendárnej zbierke Ottavia Masi, ktorá ale za záhadných okolností pred mnohými rokmi zmizla.

The Exhibit

Probably by mistake, a few sheets (or even just one in the case of the violet newspaper stamp) were not cut vertically, creating gutter sheet, of which only a few individual strips have survived. The grey-purple eight-stamp double strip of the gutter with a distance between stamps of 8.5 mm of the 2nd issue of Austrian newspaper stamps is the only, and therefore unique, known set. Over the years, several certificates have been issued for this item by renowned experts (Fig. 4-6). Only 2 examples of unused strips with gutter are known and the remaining 5 examples are stamped exclusively from Lombardy-Venetia. The most extensive set was in the legendary collection of Ottavio Masi, which disappeared under mysterious circumstances many years ago.

Novinové známky II. emisie

Rakúska novinová známka modrej a fialovej až sivej farby vo viacerých odtieňoch s hodnotou 1,05 Kreuzer (Soldi), ktorá v obraze známky s profilom cisára nie je uvedená, bola vydaná 1.11.1858 (modrá), respektíve v prvej polovici roku 1859 (fialová) a platila aj pre Lombardsko – Benátsko, tam však len do júla 1859. Na ostatnom území rakúskeho cisárstva bola jej platnosť až do 31. 5. 1864. Tlačová doska pozostávala zo štyroch stokusových známkových foriem, ktoré boli po vytlačení rozrezané na samostatné stokusové háčky a takto dodávané vydavateľom, alebo nakladateľom novín. Fialová známka je veľmi citlivá na svetlo a existuje výlučne v type II s ostrými kontúrami vavrínového venca, na rozdiel od modrej farby, ktorá existuje zas výlučne v type I so zaoblenými kontúrami kresby.

Newspaper stamps 2nd issue

An Austrian newspaper stamp of blue and violet to gray colors in several shades in worth of 1.05 Kreuzer (Soldi), which is not shown in the image of the stamp with the emperor's profile, was issued on November 1st 1858 (blue), respectively in the first half of 1859 (violet) and was also valid for Lombardy-Venetia, but only there until July 1859. In the rest of the territory of the Austrian Empire, it was valid until 31 May 1864. The printing plate consisted of four hundred pieces stamp forms, which were cut into separate hundred pieces sheets after printing and thus delivered to the publisher of the newspaper. The violet stamp is very sensitive to light and exists exclusively in type II with the sharp contours of the laurel wreath, in contrast to the blue color, which in turn exists exclusively in type I with the rounded contours of the drawing.

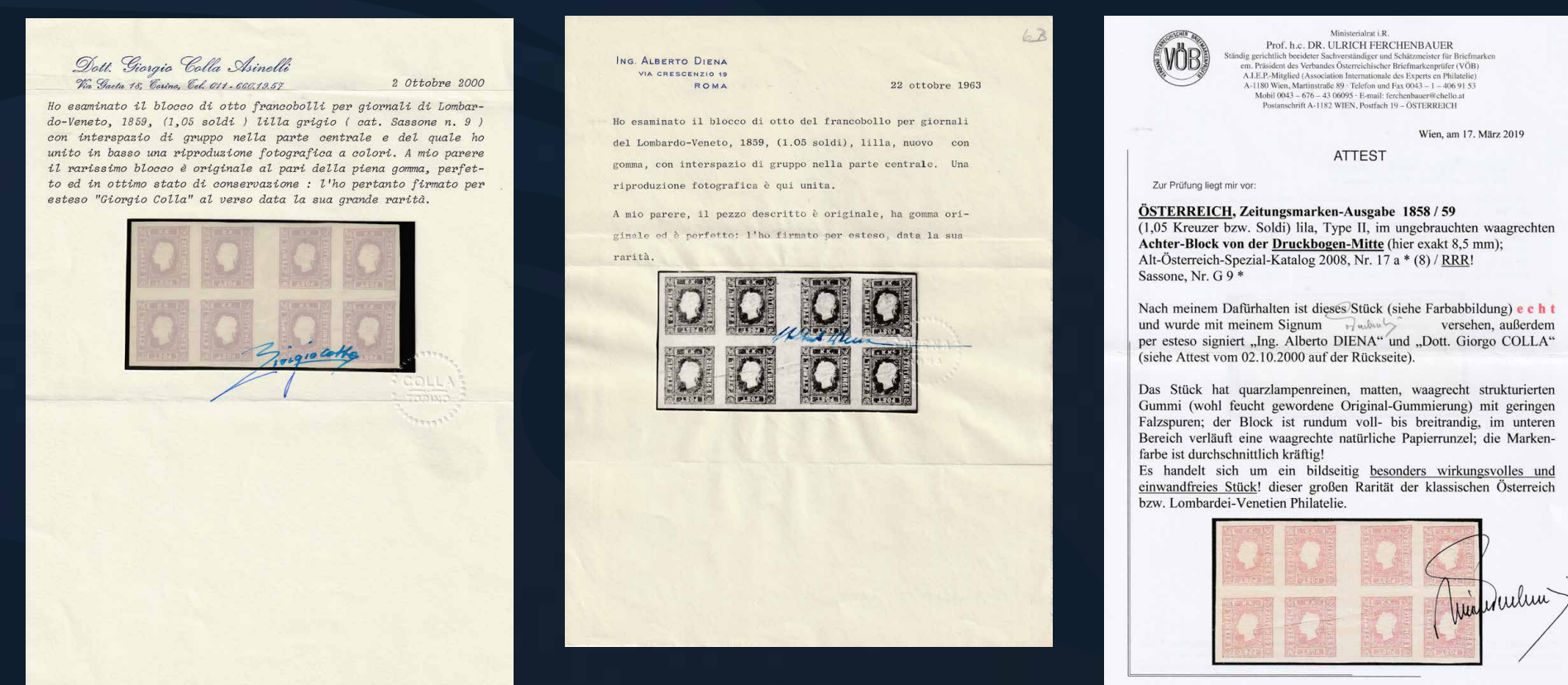
Ukážka novín s nalepenou adresnou páskou a novinovou známkou znehodnotenou poštovou pečiatkou v mieste doručenia Prešov (EPERJES 7/1) na Slovensku

Sample of a newspaper with attached an address tape and a newspaper stamp canceled with a postmark at the delivery point Prešov (EPERJES 7/1) in Slovakia

Najväčší známy sedem blok fialovej známky

The largest known block of seven violet-brown newspapers stamps

Atest Ing. Alberto Diena, 1968

Atest Dott. Giorgio Colla Asinelli, 2000

Atest Dr. Ulrich Ferchenbauer, 2019

Certificate of Ing. Alberto Diena, 1968

Cert. of Dott. Giorgio Colla Asinelli, 2000

Certificate of Dr. Ulrich Ferchenbauer, 2019

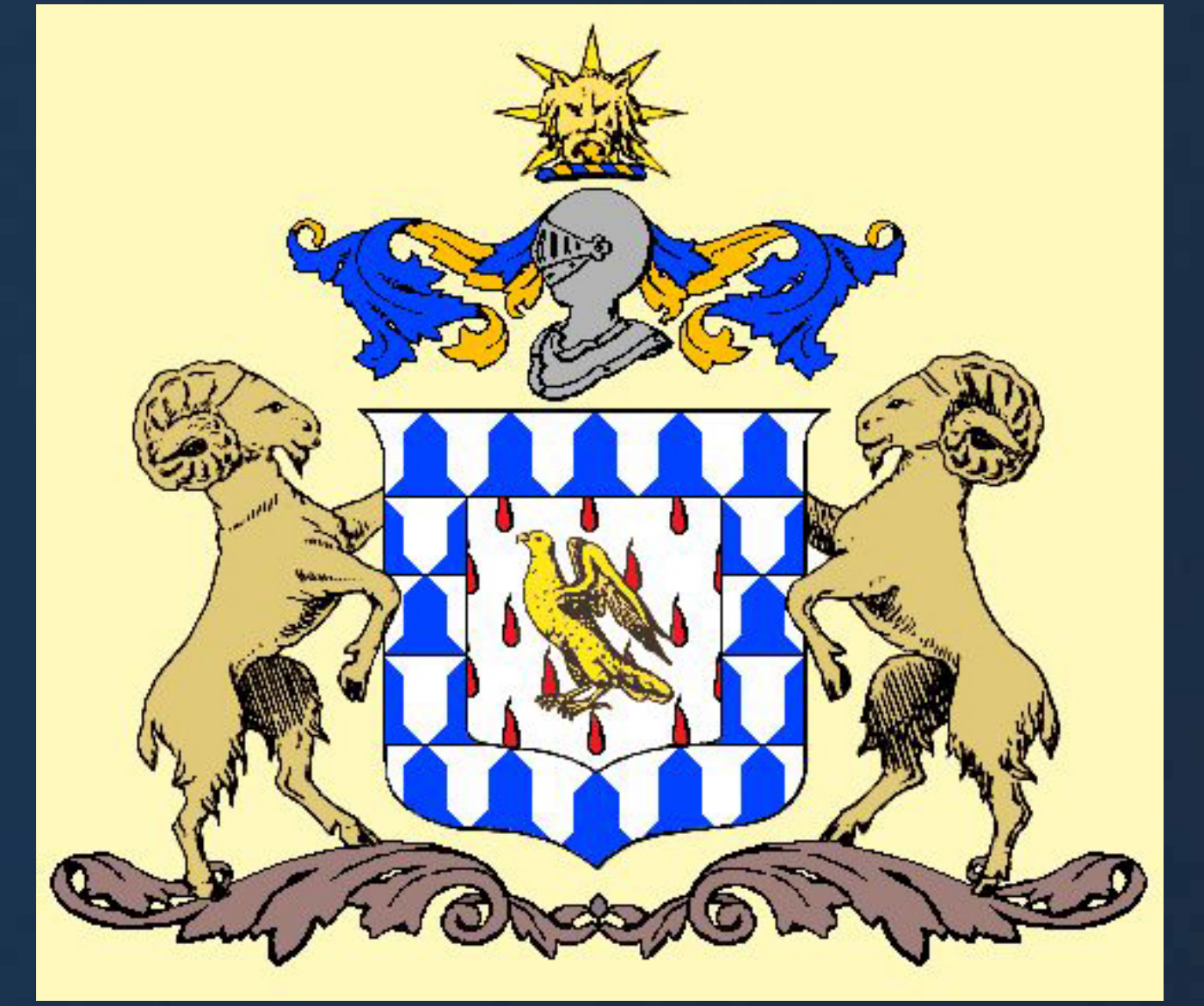
Zriedkavá páska s piatimi známkami modrej farby

A rare strip of five blue newspapers stamps

CHYBY PŘETISKŮ ZNÁMEK BRITSKÉ INDIE

VDÁNÍ PRO KNÍŽECÍ STÁT POŠTOVNÍ ÚMLUVY CHAMBA

Erb Chamby

Stát Chamba, který vznikl v 6. století, byl jeden z nejstarších knížecích států v dnešní Indii. V letech 1859 až 1947 byla Chamba součástí států Pandžáb Hills v provincii Paňdžáb v Indii. Její poslední vládce podepsal listinu o přistoupení k Indické unii z 15. dubna 1948.

Vlajka Chamby

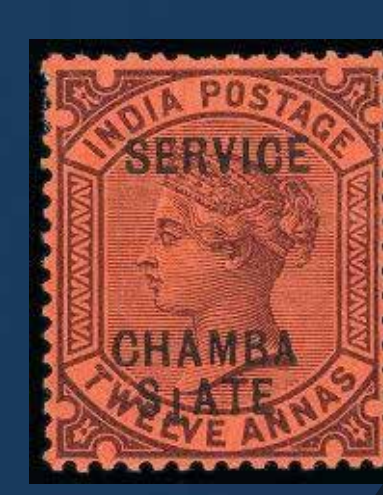
Lokace Chamby na mapě Indie

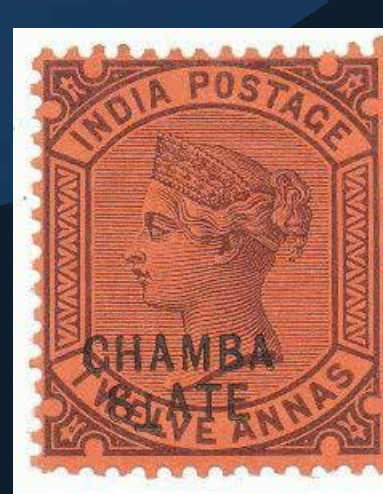
Hranice Chamby, mapa z r. 1911

Chamba Champa / Brahmpur

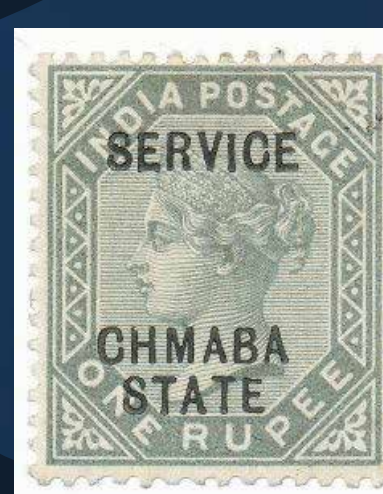
Podle tradice byl starověký název Chamba Champa a jeho předchůdce byl známý jako Brahmpur. Toto místo bylo kolem roku 550 našeho letopočtu přejmenováno na Bharmour, kdy Raja Maru Verman přišel z Kalpagramu do pohoří Chamba. Raja Shahil Verman přesunul své hlavní město kolem roku 920 našeho letopočtu z Bharmauru do dnešního města Chamba. Předpokládá se, že rážza Shahil Varman vládl až do roku 940 našeho letopočtu. Od té doby byl stát Chamba nadále ovládnán různými rážzi dynastie Mushana Rajput z jejich hlavního města v Champavati, které se později stalo známým jako Chamba. Mezi lety 1809 a 1846 byl Chamba podřízený Džammú. V roce 1821 Chamba anektovala stát Bhadrawah. 9. března 1846 se stát Chamba stal britským protektorátem. Britové přinesli do Chamby mnoho progresivních reforem. V roce 1863 byla v Chambě zřízena první pošta, denní poštovní služba a základní škola. V prosinci 1866 byla doktorem Elmslieem z Kašmírské lékařské mise otevřena nemocnice. Na konci 60. let 19. století byly postaveny dvě nové silnice do Dalhousie přes Kolri a Khajjar. Poté, co se Indie v srpnu 1947 stala nezávislým státem, se 15. dubna 1948 spojil knížecí stát Chamba s Indií spolu s ostatními knížectvími v této oblasti.

Chamba 12 annas
fialová, chybný
přetisk obrácené T
ve slově STATE

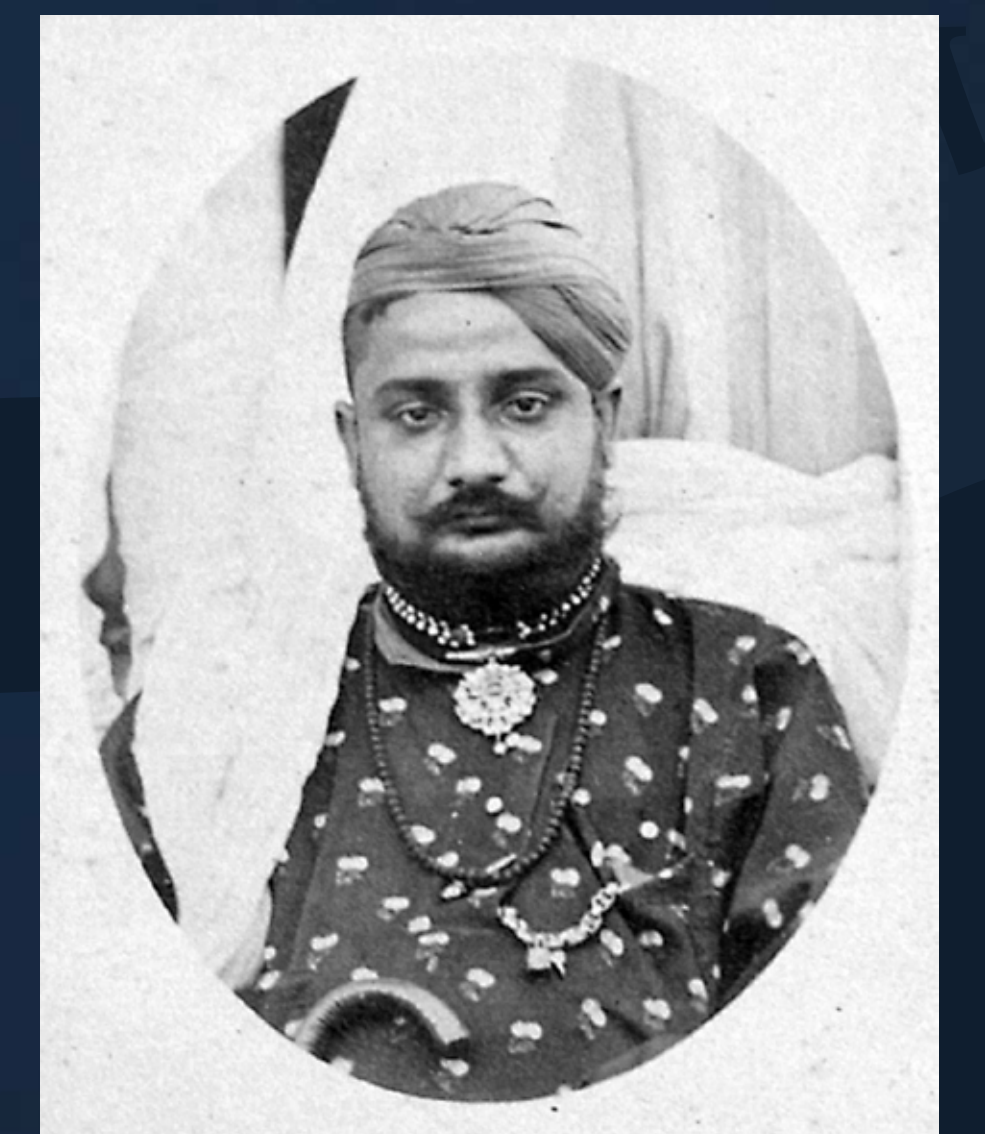
Chamba 12 annas
karminová, chybný
přetisk obrácené T
ve slově STATE

Chamba 1 rupie,
chybný přetisk
CHMABA

Dalhousie (region Himáčal),
Indie, budova pošty a telegrafu,
domorodí muži před budovou,
kolem roku 1900–1910

Gopal Singh, Raja Chamby
(vládl 1870–1873)

Státy úmluvy

Indická pošta Britské Indie uzavřela s několika původními indickými státy poštovní úmluvy. Podle těchto poštovních úmluv (nebo dohod) byly známky a poštovní celiny Britské Indie přetištěny názvem státu pro použití v rámci každého státu úmluvy, pro odeslání poštovních zásilek z jednoho státu úmluvy do druhého a do destinací v Britské Indii. Státní správa se musela podřídit řadě dohod týkajících se vydávání známek, sazeb poštovního a odeslání poštovních zásilek.

Pro filatelistické účely byly tyto státy označovány jako „státy úmluvy“ - na rozdíl od feudálních států, které neměly s Britskou Indií žádnou poštovní dohodu. Feudální státy vydávaly vlastní známky, jejichž výplatní platnost byla pouze v hranicích samotného státu.

Chamba - první emise známek

Státy úmluvy	Chamba (1887–1948)
	Faridkot (feudální 1879–1887; dohoda 1887–1901)
	Gwalior (1885–1948)
	Jind (feudální 1874–1885; dohoda 1885–1948)
	Nabha (1885–1948)
	Patiala (1884–1947)

Prvním státem úmluvy se v roce 1884 stala Patiala, po níž následovaly v příštích letech další. Všechny známky států úmluvy pozbyly platnosti 1. ledna 1951, kdy byly nahrazeny známkami nezávislé Indické republiky, platnými od 1. ledna 1950.

Poštovní úmluvy podepsané každým státem byly ve svých ustanoveních téměř totožné. Podle podmínek úmluvy uznávala každá smluvní strana na svém území právo na používání poštovních známek vydaných druhou stranou za předpokladu, že mají povahu stanovenou v úmluvě. Tyto úmluvy dále zavazovaly vládu Indie dodávat těmto státům známky běžné v Britské Indii s přetiskem se jménem státu. Poplatek, který byl za tuto službu účtován druhému jmenovanému, byla skutečná cena, kterou indická vláda zaplatila dodavatelům v Anglii za tisk známek, plus dopravné do Indie a skutečné náklady na přetisk. Z této transakce nebyl generován žádný zisk. V praxi byly státy úmluvy zásobovány britskými indickými poštovními známkami (většina dodaných známek zobrazovala hlavu panovníka), které byly přetištěny jménem státu a v případě služebních známek také slovem „SERVICE“. Sazby poplatků za poštovní služby byly v souladu se sazbami Britské Indie.

Přetisk známek

Přetisk poštovních známek byl prováděn v Britské Indii. Zkusmé přetisky byly zhotoveny v Centrální vládní tiskárně v Kalkatě na příkaz generálního ředitele pošty. První zkusmé přetisky byly zaslány příslušnému knížecímu státu ke schválení. Po schválení byl proveden přetisk jednotlivých emisí. Strojopis se často měnil a pro každý stát konvence se požívaly různé typy písma. Ačkoli přetisk známek byl prováděn pod přísným dohledem, ruční procesy tisku přinesly řadu chyb a tiskových chyb, které mají dnes značnou hodnotu.

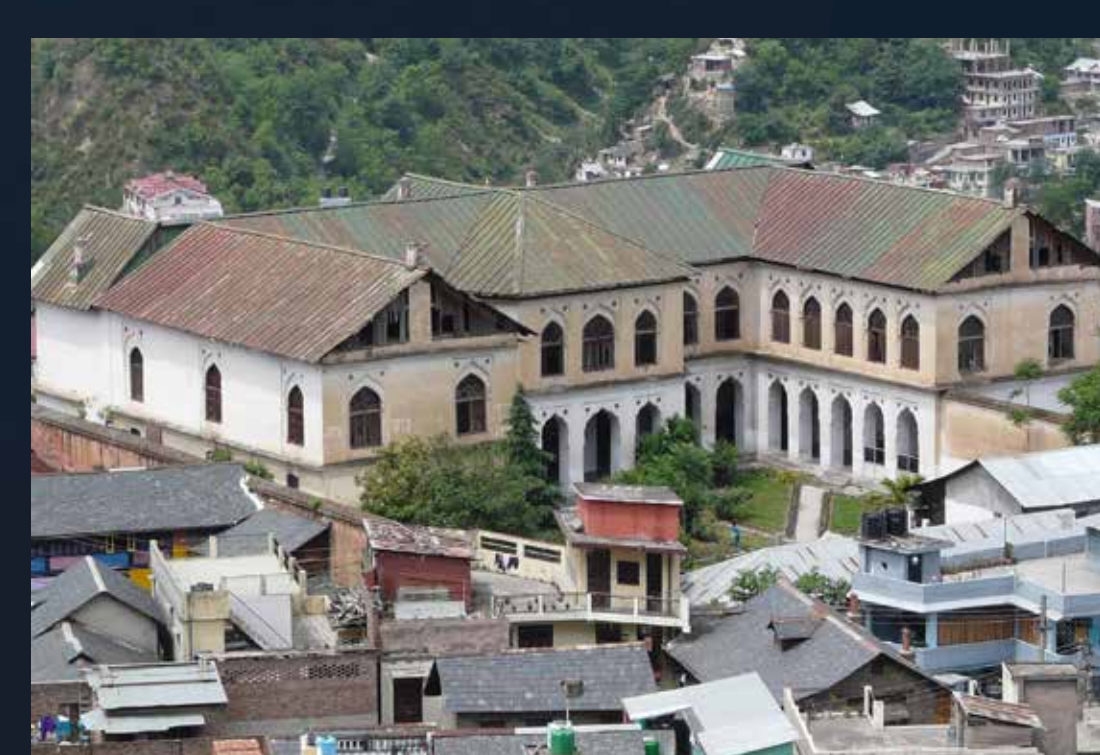
Chamba vydala celkem 120 známek a 86 oficiálních známek od roku 1885 do 15. dubna 1948, kdy se stala součástí indického státu Himáčalpradéš.

Filatelie států úmluvy je jedním z odvětví klasické indické filatelie. Rozsah známek je relativně malý, ale velké množství chyb a změn v nastavení tisku pro různé šarže poskytuje dostatečný prostor pro sběratelskou veřejnost. Vzhledem k povaze známek (přetisk na britských indických známkách daného období) se však indická filatelie států úmluvy potýká s problémy padělků, zejména u vysokých hodnot a u různých vzácných chyb.

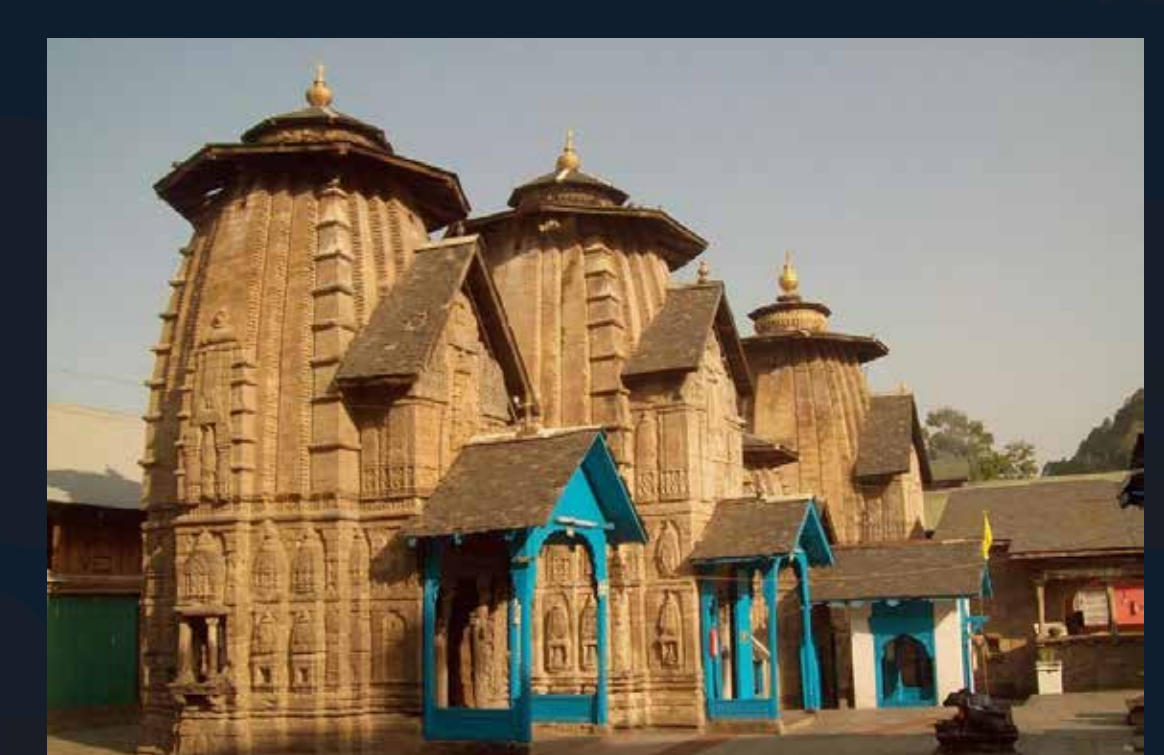
Tento exponát představuje 3 nejzávažnější chyby přetisků známek Britské Indie vydaných pro knížecí stát poštovní úmluvy Chamby.

Město Chamba

Palác Akhand Chandí – sídlo vládců

Lakshmi Narayan Temple v Chambě

Přetiskové rarity

První je oficiální známka vydávaná v období 1897–98 s hodnotou 12 annas a s vyobrazením britské královny Viktorie fialová na červeném podkladu s přetiskem SERVICE CHAMBA STATE. Ve slově STATE je první písmeno T převrácené. Jedná se o jediný exemplář této varianty chyby přetisku v soukromých rukou, druhý existující exemplář se nachází v britské královské sbírce – The Royal Collection. Katalogová cena je 16 000 GBP.

Druhou je známka vydávaná v období 1887–95 s hodnotou 12 annas a s vyobrazením britské královny Viktorie purpurová na červeném podkladu s obdobnou chybou v přetisku ve slově STATE, kde je první písmeno T rovněž převrácené. I zde se jedná o jediný exemplář této varianty chyby přetisku v soukromých rukou, druhý existující exemplář se nachází v britské královské sbírce – The Royal Collection. Katalogová cena je 16 000 GBP.

Třetí je oficiální známka vydávaná v období 1887–98 s hodnotou 1 rupee a s vyobrazením britské královny Viktorie zelená se stejným přetiskem jako u předcházejících dvou známek. Zde je slovo CHAMBA nesprávně uvedeno jako CHMABA. Jsou známy 4 nerazítkované kusy z celkového počtu 5 takto přetištěných známek. Pátý razítkovaný kus je v britské královské sbírce – The Royal Collection. Katalogová cena je 7 000 GBP, avšak tato známka je v katalogu výrazně podceněna.

ANTHROPOID

BOJOVÁ AKCE, KTERÁ VEŠLA DO DĚJIN A NEJDRAŽŠÍ ARŠÍK SVĚTA

Jan Kubiš a Josef Gabčík

Mercedes-Benz 320 B Cabrio po spáchání atentátu

Příprava akce v exilu

Plán na odstranění zastupujícího říšského protektora a generála policie *Reinharda Tristana Eugena Heydricha* vznikl už na podzim roku 1941 v Anglii hned poté, co v Praze převzal úřad po odstupujícím protektoru Konstantinu von Neurathovi, který byl odeslán na zdravotní dovolenou.

Dne 3. října 1941 si nechal zavolat plk. gen. štábu v exilu František Moravec dva československé parašutisty – rotmistra *Josefa Gabčíka* a rotného Karla Svobodu. Svoboda se však při následném výcviku zranil a byl na přání Josefa Gabčíka nahrazen jeho dobrým přítelem *Janem Kubišem*.

Samotná bojová akce měla světu ukázat, že naše země není vazalem a podřízeným Říše, což se v očích spojenců mohlo zdát. Právě tak německá propaganda tento obraz světu předkládala.

Odlet z Anglie

Britský letoun Handley Page Halifax MK II 138, peruté RAF odletěl z letiště RAF Tangmere v Západním Sussexu na jihu Anglie v nočních hodinách 28. prosince 1941. Na palubě se nacházely ještě další dva spojovací výsadky – Silver A a Silver B.

V kontejnerech na palubě Halifaxu, které byly shozeny společně s výsadky, měla skupina Anthropoid tehdy novou zbraň – samopal *Sten Gun Mk II* a 2 ks upraveného protitankového granátu, který v dílnách SOE zkrátily technici zhruba na polovinu své délky tak, aby při odhození nezranil samotné vojáky. Jeho původní ničivý účinek byl totiž mnohem větší.

Vlivem nepříznivého počasí, které způsobilo navigační chybu, byla skupina *Anthropoid* vysazena místo u Ejovic na Plzeňsku, nedaleko obce Nehvizdy, asi 20 km od centra Prahy. Druhý den již byl Jan Kubiš na záchytných adresách v původním místě vysazení, tedy u Ejovic.

Pomoc odbojářů a vlastenců u nás doma

Ani exilová vláda v čele s Edvardem Benešem neznala do detailu situaci v okupované vlasti. Důležitou součástí pomoci skupině Anthropoid tak byli domácí odbojářé, vlastenci a především sokolové.

V říjnu 1941 nechal Heydrich svým výnosem rozpušit Českou obec sokolskou, jelikož po okupaci sloužila v masivním měřítku odboji. Následovala likvidace vlastenců z řad Sokola. Dá se říci, že rozpoutáním teroru proti sokolům si vlastně Heydrich sám nad sebou vystavil ortel. Sokolové tak ani na minutu neváhali s pomocí Janovi a Josefem, když se objevili v Praze a sdělili jim, jaký tu mají úkol.

Za jedny z nejdůležitějších postav Sokola, které se podílely velkou měrou na přípravě likvidace Heydricha, byli František Pecháček a *Jan Zelenka-Hajský*. Jeho žák, *František Šafařík*, který pracoval na Pražském hradě v čase Heydrichova působení, poskytl cenné informace v podobě jeho denního plánu, časové osy cestování mezi Hradem a zámkem v Panenských Břežanech. Jan s Josefem tak mohli díky tomu vybrat osudovou zatáčku v pražské Libni, kde zaútočili na jedoucí Mercedes.

Provedení akce

Místo pro provedení akce nemohlo být vybráno lépe. Tehdy okrajová část Prahy byla klidným místem s minimálním provozem. Jan s Josefem se postavili podle všeho do oblouku zatáčky na chodník a čekali na příjždějící Heydrichův *Mercedes-Benz 320 B Cabrio* od Panenských Břežan. Dle všeho měl vůz předjet ve směru od Břežan soupravu tramvaje, aby za ní v zastávce nemusel čekat. Při dokončení manévru předjetí se však dostal mezi předjížděnou soupravu a soupravu v protisměru, přesně v místech, kde stáli oba atentátníci. Josef namířil, avšak zbraň selhala. Pohotovému odhození bomby a následný výbuch u pravého zadního kola Mercedesu pak Heydricha zranil na pravé straně zad, kdy *střepina z bomby pronikla skrz sedadlo do těla*.

Přesný průběh celé akce, která nemohla dle odhadů trvat více než 15–20 vteřin, však není dosud zcela znám. Opírá se především o tehdejší svědectví lidí z jedoucích tramvají, ale i svědků, kteří cestovali vozidly okolo místa činu. Heydrich byl za pomoci *vozidla firmy Holan* převezen do nedaleké nemocnice na Bulovoce, kde se následně podrobil operaci, kdy mu byla ze zad odstraněna část střepiny z bomby i nečistoty ze sedadla. Zprvu se jeho zdravotní stav vyvíjel dobře, dokonce několik dní po operaci vsedě poobědval. Pak se ale přidala infekce a Heydrich 4. června 1942 zemřel. Po pitvě mu byla sejmuta posmrtná maska.

Druhé stanné právo

Po Heydrichově skonu rozpoutala vládnoucí nacistická okupační správa v protektorátu hotové peklo. Rozlela rozsáhlé vyšetřování jeho smrti, do Prahy byly povolány stovky elitních detektivů, vojáků wehrmachtu. Probíhaly domovní prohlídky, popravky za schvalování atentátů, Praha byla neproděšně uzavřena. Dlouho však nemohly pátrací skupiny přijít na žádnou konkrétní stopu, která by je přivedla k pachatelům. Dokonce i vypsaná odměna 10 000 000 korun se dlouho mihla účinkem.

Vše se změnilo v momentě, kdy našel jeden z výsádkářů ze skupiny Out Distance, *Karel Čurda*, který byl tou dobou proti předpisům u své rodiny na Třeboňsku, mezi popravenými jmenno své snoubence. Neunesl tlak rodiny, která se bála, že jejich obec Nová Hlina (dnes součást Třeboně) dopadne jako Lidice a zaslal 13. června 1942 anonymní udání na četnickou stanici, ve kterém vyjmenoval pachatele atentátu na Heydricha. Policie však na udání nereagovala, a tak se 16. června dobrovolně vydal do Prahy, do *Pečkova paláce*, kde sídlilo *pražské gestapo*, udal jména rodin, u kterých bydlel, i jména ostatních parašutistů. To vedlo k usnadnění práce gestapa a celkem hladkému vypátrání místa jejich úkrytu.

Oním úkrytem parašutistů byl *kostel sv. Cyrilá a Metoděje v Resslově ulici*, kde se skrývali nejen Jan s Josefem, ale i parašutisté z ostatních skupin. Úkryt jim poskytla pravoslavná církev. Její představitelé (Petřek, Gorazd, Sonnevend) zaplatili za svou nezištnou pomoc cenu nejvyšší. Dne 18. června 1942 v brzkých ranních hodinách čelili parašutisté uvnitř kostela stonásobné přesile vojsk wehrmachtu a gestapa. Po marném boji si část z nich vzala sama život střelou z osobních zbraní, část zemřela po převozu do polního lazaretu v Podolí. Po výzvě, aby se vojáci vzdali, se z kryptu ozvalo: „*Nezdáme se, nikdy! Slyšíte? Nikdy! Jsme Češi!*“

Význam akce pro poválečné vyjednávání

Heydrich byl vysokým nacistickým funkcionářem, nemělo by nás zmást sousoví „*Zastupující říšský protektor*“. Naopak, byl mužem číslo 3 v nacistické hierarchii, odpovědný za takzvanou židovskou otázku.

Edvard Beneš, stojící v čele exilové vlády, využil úspěšné bojové akce našich vojáků jako politický kapitál při jednání se spojenci ve Velké Británii. Jeho jednání vedla k *zařazení Československa mezi vítězné mocnosti a k odzúrnění Mnichovské dohody*. To mělo za následek obnovení poválečných hranic Československa v původní podobě před Mnichovskou dohodou, tedy vč. Sudet.

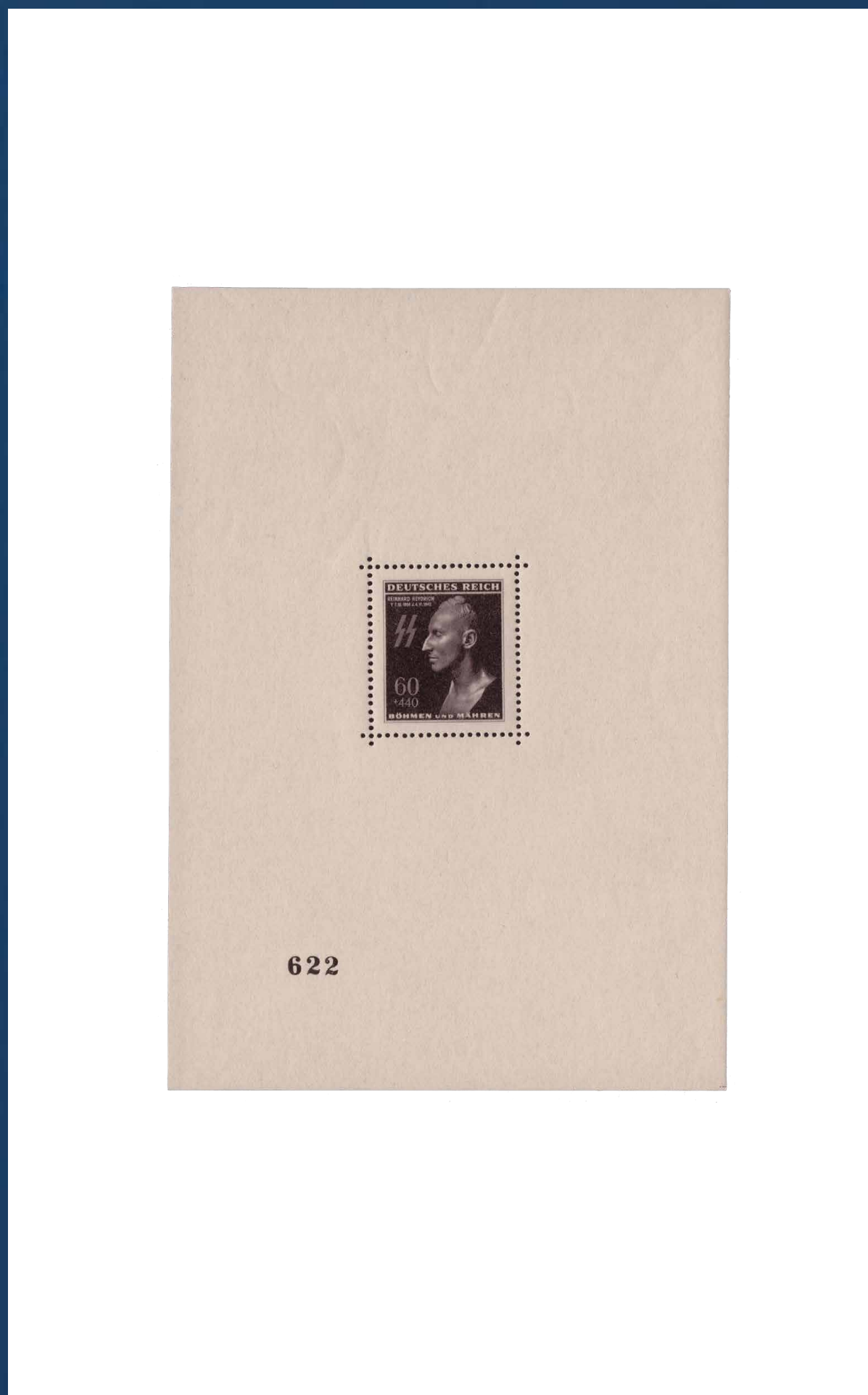
Zastupující říšský protektor
Reinhard Heydrich

Jan Zelenka-Hajský

Karel Čurda

Heydrichův aršík č. 622

Pamětní desky R. Heydrich

Obálka na Heydrichův aršík č. 622
s originálními výplněmi

Odesílací obálka k pamětním
deskám R. Heydrich

Vzpomínková smuteční akce a Heydrichův aršík

Již v únoru 1943 začal Úřad zastupujícího říšského protektora připravovat vzpomínkovou smuteční akci na počest Heydrichova úmrtí. 22. února 1943 zaslal zastupující říšský protektor K. Dalugee ke schválení vedoucím říšského kancléřství návrh na vydání příplatkové známky s vyobrazením posmrtné masky Heydricha. Dne 24. května 1943 vyšel *Poštovní věstník ministerstva pošt a techniky č. 28*, ve kterém bylo stanoveno, že 28. května 1943 protektorátní pošta vydá na paměť padlého zastupujícího říšského protektora příležitostnou poštovní známku hodnoty 60 + 440 h v barvě černé. Příplatek byl stanoven ve prospěch Nadace na paměť R. Heydricha. Na známce byla reprodukována posmrtná maska R. Heydricha, kterou vytvořil profesor F. Rotter. Známký měly tvar obdélníku na výšku, velkého formátu, hřebované zoubkování o rozměru 13½ : 13¼ a byly tištěny měditiskem z hloubky v listech po 100 kusech. *Omezený náklad známek byl vydán v aršících o jedné známce na žlutavém papíru*. Toto je vlastně první oficiální zpráva o vydání *Heydrichova aršíku*, který byl jediným protektorátním aršíkem a následně získal přívlastek *nejdražší aršík světa*. Různé prameny uvádějí, že aršíků bylo zhotoveno 1000 kusů.

Organizace trziny a přidělování aršíků

Datum konání trziny byl stanoven na 4. června 1943, tedy přesně rok po úmrtí R. Heydricha. Trzyna se konala v „*Deutschen Saal*“, jak se v té době jmenovala Rudolfova galerie s kapacitou 376 osob. Bylo zhotoveno 450 *číslovaných pozvánek* s obálkami. Pozvánky byly rozeslány dle předem odsouhlaseného seznamu poštou. Číslované aršíky byly vloženy do shodně číslovaných obálek, při vstupu do sálu jej účastníci trziny obdrželi proti předložení číslované pozvánky, přičemž číslo pozvánky bylo shodné s číslem aršíku. Odlišné to bylo u aršíků s pořadovým číslem 1–6, které byly zaslány anebo předány vysoce postaveným osobám, aniž by měly v některých případech pozvánku. Z toho vyplývá, že osoby s pozvánkou s pořadovým číslem 1–6 obdržely aršík s jiným pořadovým číslem – s největší pravděpodobností se jednalo o aršíky z rezervní skupiny s pořadovými čísly 38 – 50. Celkem 69 aršíků bylo přiděleno *služebním personálu* na základě předložení služebních průkazek za tímto účelem vyhotovených. U těchto aršíků již však není u většiny známo, kdo jaké číslo obdržel. Dochovalo se pouze několik služebních průkazů, na kterých je číslo předaného aršíku vyznačeno tužkou. Několik málo aršíků bylo rozesláno poštou až po trziny. V seznamu těchto osob určité stojí za zmínku *Karl Jerhot* – tak si změnil jméno Karel Čurda ze skupiny Out Distance, který poskytl gestapu v roce 1942 informace, vedoucí k dopadení ostatních parašutistů včetně atentátníků Jana Kubiše a Josefa Gabčíka.

Aršíky, které se dochovaly

Aršík s *nejvyšším číslem*, který je dosud znám, nese číslo 719. Není vyloučené, že se ještě aršíky s vyšším číslem mohou vyskytnout, ale s největší pravděpodobností byly oficiálně skartovány. Stejný osud potkal pravděpodobně i aršíky s nižšími čísly, které nebyly v rámci rozdělovacího schématu využity. U aršíků s pořadovým číslem do čísla 450 můžeme dohledat jejich původní majitele podle existujícího jmenového seznamu. U aršíků s vyšším pořadovým číslem jsou jejich původní majitelé známi pouze v ojedinělých případech. V roce 2018 byla potvrzena *současná existence 172 aršíků*, v následujících letech se ještě několik aršíků objevilo ze soukromých pozůstatostí anebo sbírek, ale jejich počet zcela jistě *nepřesáhne číslo 200*. Po skončení války bylo nebezpečné aršíky uchovávat u sebe, a proto se jich mnoho lidí zbavilo, obzvláště pak zvacích dopisů, které měly ještě daleko více kompromitující charakter, a to je i hlavním důvodem, proč se jich do dnešních dnů dochovalo tak málo.

Heydrichův aršík z filatelistického pohledu

Aršík je list hlazeného *papíru nažloutlé barvy o rozměru 101×146 mm* (rozměr mírně kolísá), postavený na výšku, na zadní straně se silně lesklým nažloutlým lepem, na přední straně je černou barvou rastrovým hlubotiskem z ploché desky vytištěna jedna perforovaná známka. V levém dolním rohu aršíku je černě knihtiskem vytištěno jeho pořadové číslo. Aršíky jsou perforovány *rámčovým zoubkováním o rozměru 13½:13¼*, perforační rámec má v každém rohu známky vodovorné a visle vždy jeden otvor, přesahující do okraje aršíku.

Aršíky byly vloženy do obálky obdélníkového tvaru o rozměru 111×162 mm na výšku, světle žlutohnědé barvy, s číslem (shodným s číslem aršíku) černě vytištěným (zřejmě ruční číslovačkou) v levém dolním rohu obálky. V obálcích byly aršíky vloženy mezi dvěma podložkami. Jedna z listů kartonového papíru o rozměru 107×156 mm a druhá z listů hedvábného papíru identického rozměru.

Aršíky do pořadového čísla 450 byly účastníkům vydávány na základě předložení číslované pozvánky, vytištěné na listu kartonu světle béžové barvy s ozdobně oříznutými okraji o rozměru 180×126 mm na šířku, se slepotiskem provedenou říšskou orlicí a hákovým křížem v záhlaví, oboustranně potíštěným německým textem v černé barvě. Pozvánka byla vložena v obálce obdélníkového tvaru o rozměru 187×138 mm na šířku, s horní trojúhelníkovou chlopní, opatřenou po obvodu lepem. Na přední straně obálky bylo strojem napsáno jméno a příjmení osoby, shodně se jménem na pozvánce.

Pamětní desky

Na podnět Úřadu zastupujícího říšského protektora byly kromě pamětního aršíku zhotoveny *pamětní desky*. Jedná se o přeložený list kartonu smetanové barvy o rozměru 300×215 mm. Na první straně je vytištěn runový znak SS a vpravo dole Reinhard Heydrich a 7.III.1904 (datum narození) a 4.VI.1942 (datum úmrtí). Uvnitř dešek je přeložený list papíru, orámovaný na obou stranách černou linkou. Na levé straně je pomocí čtyř fototříček připevněn čtyřblok Heydrichovy známky Pofis 111 s vyobrazením posmrtné masky R. Heydricha a na pravé straně je stejný čtyřblok nalepen a opatřen denním razítkem Prag 1 – Praha 1, (9d), 4.VI.43-12.

V literatuře se uvádí, že jich *bylo zhotoveno 25 kusů*, z čehož desky pro Hitlera a Himmlera byly zhotoveny v hedvábném provedení. Z archivních materiálů však vyplývá, že následně bylo zhotoveno dalších 5 kusů a pak ještě 56 kusů, což odpovídá celkovému počtu 86 kusů.

Závěr

Období působení Reinharda Heydricha ve funkci Zastupujícího říšského protektora v Čechách a na Moravě je jedním z nejčernějších v novodobých dějinách Československa po roce 1918. Operace Anthropoid ukázala, že nahlédne na nastolený režim, spojený s konečným řešením české otázky, český národ zůstal nezlomený a dokázal odstranit pomocí atentátu předního hodnostáře Německé říše.

Následující teror, který je nazýván Heydrichádou, však přivedl ke kolosálnímu ztrátám na životech prostých českých občanů a z *tohoto pohledu může být chápán smysl atentátu rozporuplně*. Z filatelistického pohledu dal atentát na R. Heydricha možnost vzniknout nejdražšímu aršíku světa, který je mezi filatelisty považován za raritní artefakt, dokumentující historické události té doby.

Tento aršík má v dnešní době velmi významnou *historickou ale hlavně sběratelskou hodnotu*.

OKOLO SVĚTA ZA STO DNÍ ROUND THE WORLD IN A HUNDRED DAYS

Přeposlaný dopis

Neuvěřitelných 100 dní strávil dopis na cestě z **PRAHY** do Japonské **YOKOHAMY** a zpět mezi 21. květnem a 29. srpem 1883. Tuto cestu kolem světa má za sebou správně vyplacená **3 kr** celinová obálka 1874/80 doplněná známkami **2 kr, 5 kr a 10 kr** ve čtyřbarevné kombinaci znehodnocené podacím razítkem **PRAG 21/5/83 - PRAHA POŘIČ**. (Podle poštovní úmluvy z 1. července 1876 mezi Japonskem a Rakousko-Uherskem bylo vzájemně poštovné stanoveno na 20 kr).

Dopis byl přepraven železnicí přes **Bodenbach** do **Neapole** a parníkem (pravděpodobně společností **Austrian Lloyd**) tzv. **Jižní cestou** přes Suezský kanál (otevřen 1869) do Japonska.

Po neúspěšném třináctidenním hledání adresáta bylo rozhodnuto o vrácení dopisu zpět. Proto, za účelem zjištění adresáta, byl dopis úředně otevřen, o čemž svědčí poznámka na zadní straně „*Bitte Couvert wie bekannt zu öffnen und via S. Francisco zu remittieren*“. K zaplacení zpátečního poštovného byly na dopis vylepeny **2 japonské známky 5 sen/1883** a odeslání bylo potvrzeno razítkem **YOKOHAMA 2 JUL 1883** na přední straně. V důsledku toho dopis obešel zeměkouli a urazil více než 40 tisíc kilometrů za 100 dní.

První část cesty: Praha – Jokohama (Jižní trasa)

Ve druhé polovině 19. století nastal překotný rozvoj loďní dopravy mezi Evropou a Severní Amerikou. Vznikaly nové paroplavební společnosti přepravující zprvu pouze zboží a poštu a následně na pravidelných linkách i cestující. Z Terstu a Rijeki operoval **ÖSTERREICHISCHER LLOYD**, z Hamburku společnost **H.A.P.A.G.**, z Bremenhavenu, Janova a Neapole společnost **NORDDEUTSCHE LLOYD**, z Anglického pobřeží společnosti **CUNARD LINE**, **P&O** a další.

V Americe byla pošta napříč kontinentem přepravována dostavníky, jejichž cesta trvala cca 3 měsíce a byla nespolehlivá. Krátkou epizodou od 04/1860–10/1861 byla existence kurýrní přepravy jednotlivými kurýry na koních (**Pony Express**), kteří dopravovali pouze listovní poštu. Oproti dostavníkům s vojenským doprovodem však byli zranitelnější při napadnutí indiány. Proto po konci zlaté horečky uzavřela Americká pošta kontrakt s **PACIFIC MAIL STEAMSHIP COMPANY** na přepravu pošty lodí z východního pobřeží do Kalifornie, kolem mysu Horn a později s využitím krátké železnice přes Panamskou šíji (Panamský průplav byl otevřen až v roce 1914).

Trasa přestala být využívána v roce 1869, když byla zprovozněna transkontinentální železnice, která nabízela mnohem levnější a rychlejší přepravu pošty. V roce 1867 společnost zahájila první pravidelnou trans-pacifickou dopravu na trase mezi San Franciskem, Hongkongem, Jokohamou a Šanghaji.

The First Journey: Prague—Yokohama (The Southern Voyage)

Naval traffic between Europe and North America saw an explosive growth in the second half of the 19th century. New steamship companies were being founded, using steamships to regularly transport goods and mail at first, and passengers afterward. To name just a few that became quite famous: **ÖSTERREICHISCHER LLOYD** sailed from Trieste and Rijeka, **H.A.P.A.G.** from Hamburg, **NORDDEUTSCHE LLOYD** from Bremen, Genoa, and Naples, from the English coast the **CUNARD LINE**, **P&O** and others.

North America saw a quick succession of attempts to deliver mail across the continent. Stagecoaches took around 3 months to cross the continent, and their reliability was questionable. Another, short-lived attempt, was a courier service (**Pony Express**) composed of individual horseback riders—these could only deliver paper mail, and were highly susceptible to attacks of outlaws and native people protecting their lands. After the California Gold Rush, the USPS signed a contract with the **PACIFIC MAIL STEAMSHIP COMPANY** to deliver mail from the East Coast to California by circumnavigating the Cape Horn, and then across the Isthmus of Panama using railroad (the Canal was opened only in 1914).

These attempts were finally rendered obsolete in 1869, when the transcontinental railroad was finished. The trains offered much cheaper, faster, and safer mail delivery. The **PACIFIC MAIL STEAMSHIP COMPANY** offered extension of its service in 1867, when it opened steamship lines from San Francisco to Hong Kong, Shanghai, and Yokohama.

Loga a obchodní značky přepravních společností

Logos and Merchandising of the shipping companies

A Forwarded Letter

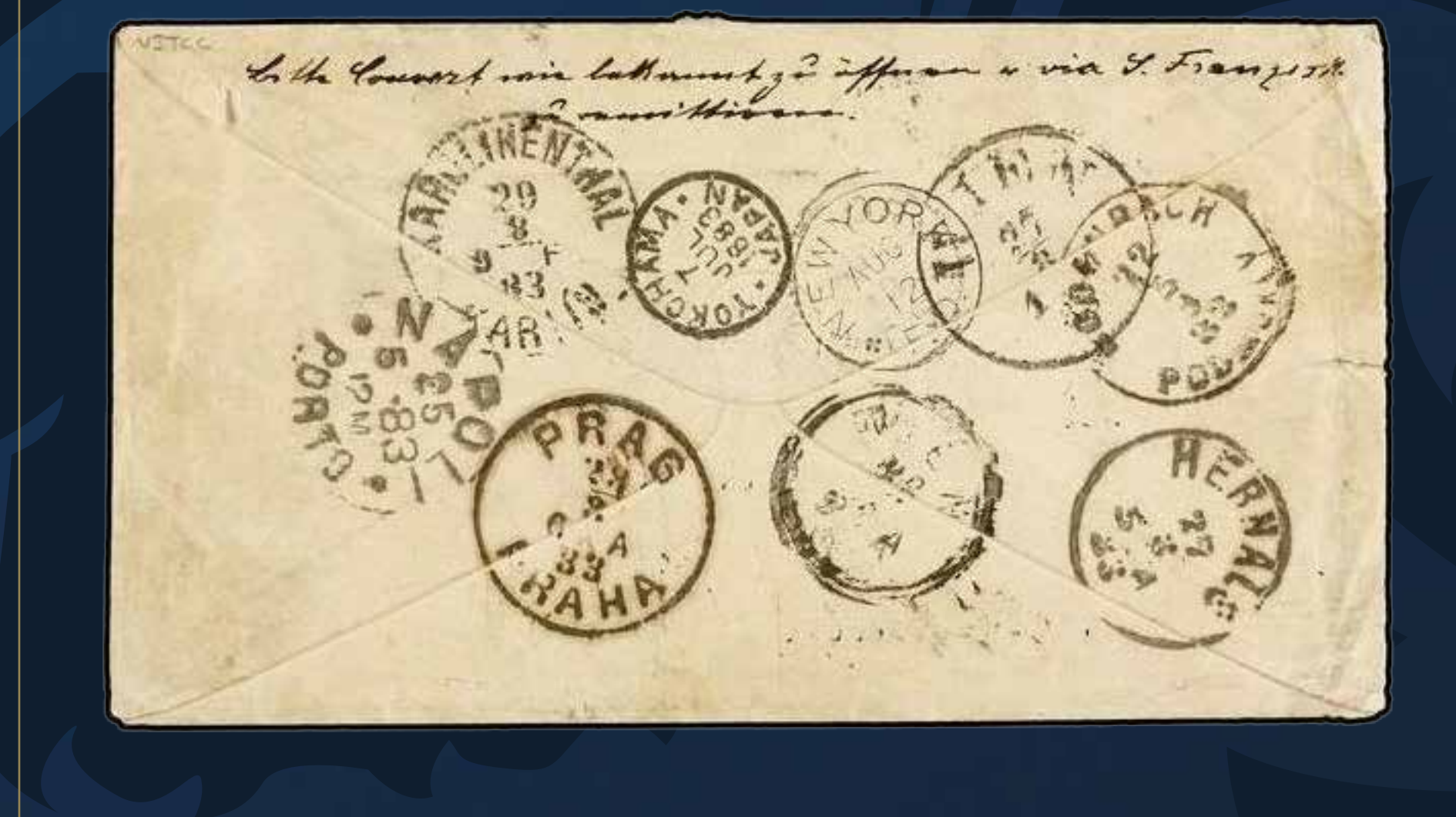
Between 21 May and 29 August 1883, a letter from **PRAGUE** to **YOKOHAMA** underwent an incredible journey that took one hundred days. The presented and well-travelled envelope was correctly paid out of **3 kr** 1874/80, and was supplemented with **2 kr, 5 kr and 10 kr** stamps in four-colour combination, devalued by the **PRAG 21/5/83 - PRAHA POŘIČ** handstamp. (According to bilateral postal agreement from 1 July 1876 between Japan and the Austro-Hungarian Empire, the mutual postage was set at 20 kr).

The letter was transported by railroad via **Bodenbach**, Czechia to **Naples**, Italy, where it boarded a steamer (most probably run by **Austrian Lloyd**) and sailed through Suez Canal (that opened in 1869) to Japan by the so-called **Southern Voyage**.

After an unsuccessful, thirteen day long search for the letter's addressee, it was decided to return the letter to the addresser. To find out who had mailed the letter, the envelope was opened, which is confirmed by the hand-written note "*Bitte Couvert wie bekannt zu öffnen und via S. Francisco zu remittieren*" on the back. **Two Japanese post stamps of 5 sen/1883** were attached to pay for the return journey, and mailing was confirmed by a stamp cancellation **YOKOHAMA 2 JUL 1883** on the front of the envelope. As a result, the letter circumnavigated the globe and travelled more than 40 thousand kilometres in a 100 days.

Zvětšená zadní strana Enlarged back side

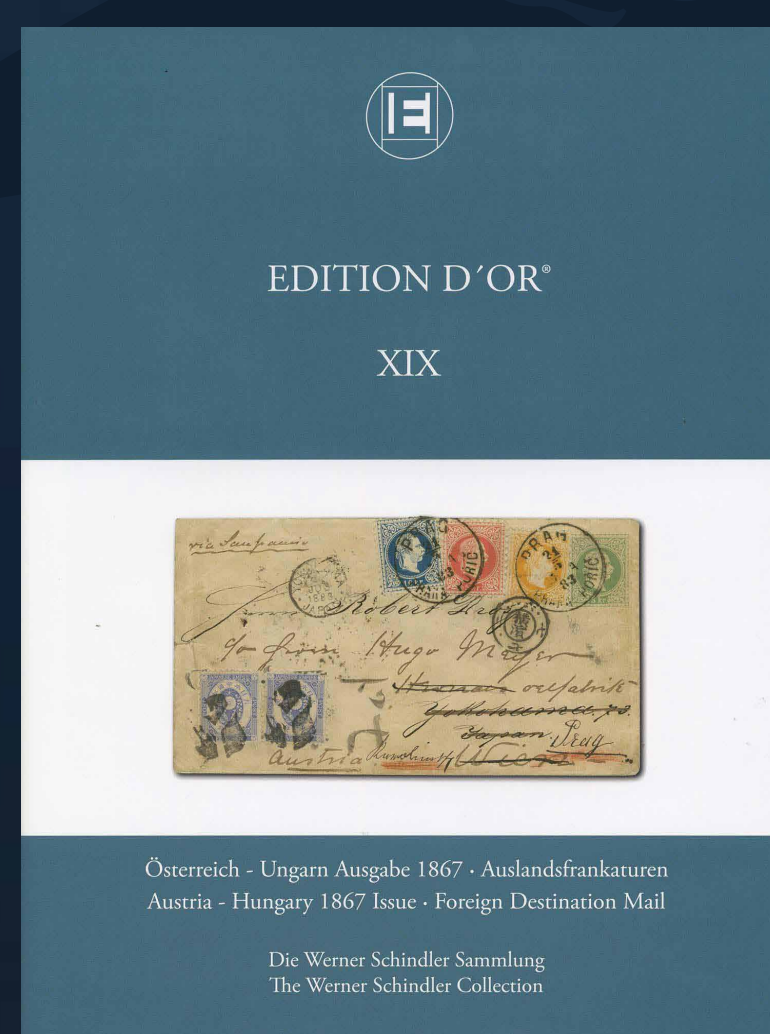

Odchozí, tranzitní a příchozí razítka

BODENBACH 22/5/83, NAPOLI 25/5/83, YOKOHAMA 7 JUL 1883, YOKOHAMA 20 JUL 1883, NEW YORK 12 AUG 1883, WIEN 27/8/83, HERNALS (Wien) 27/8/83, PRAG 28/8/83, KAROLINENTHAL 29/8/83.

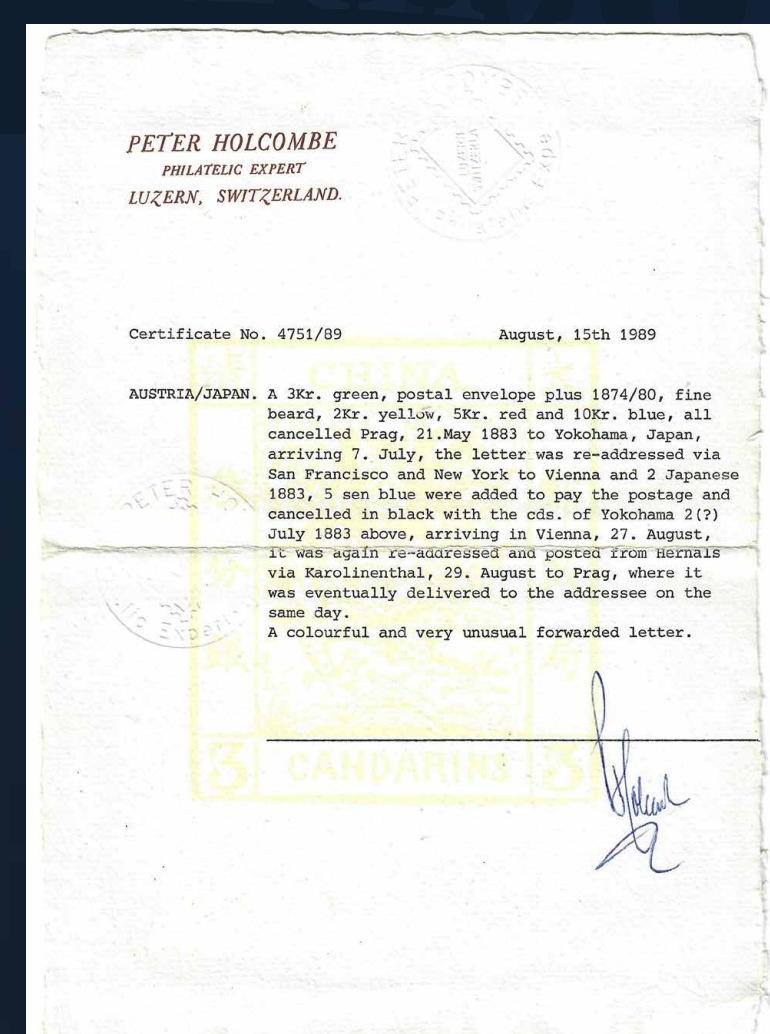
Outcoming, transit, and incoming cancellations

BODENBACH 22/5/83, NAPOLI 25/5/83, YOKOHAMA 7 JUL 1883, YOKOHAMA 20 JUL 1883, NEW YORK 12 AUG 1883, WIEN 27/8/83, HERNALS (Wien) 27/8/83, PRAG 28/8/83, KAROLINENTHAL 29/8/83.

Dopis na obálce 19. vydání prestižní EDITION D'OR (2009)

The letter was featured on the 19th volume of the prestigious EDITION D'OR (2009)

Švýcarský certifikát unikátního dopisu

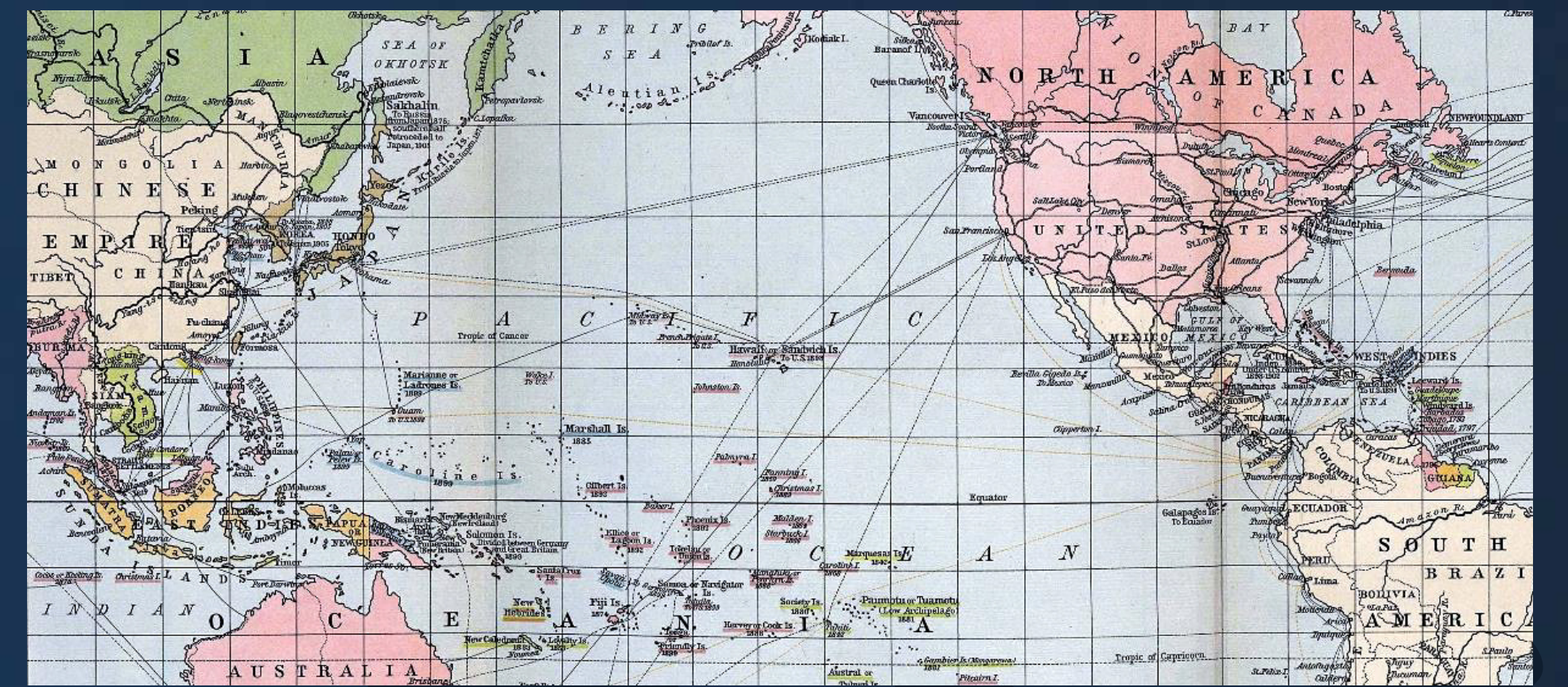
Swiss certificate of the unique letter

Österreichischer Lloyd

Rakouská dopravní společnost založena roku 1883

Österreichischer Lloyd

Austrian shipping company founded in 1833

Druhá část cesty: Jokohama–Praha (Severní trasa)

Dopis byl re-adresován do Vídně a přepraven tzv. Severní cestou, pravděpodobně společností Pacific Mail Steamship Company nejprve do SAN FRANCISCA (viz poznámka na přední straně), tam byl předán transkontinentální železnici k přepravě do NEW YORKU a následně, pravděpodobně společností Norddeutscher Lloyd via Brémy do Evropy. Poté železnicí do VÍDNĚ a PRAHY.

The Second Journey: Yokohama–Prague (The Northern Voyage)

In Yokohama, the letter was re-addressed to Vienna and mailed via "the Northern Voyage". The letter was most likely shipped from Japan to San Francisco on one of the **PACIFIC MAIL STEAMSHIP COMPANY**'s ships (see the note on the front of the envelope). There it was received by the US transcontinental railroad for transportation to New York, from where it was probably shipped by the Norddeutscher Lloyd Company via Bremen to Europe. From there, by rail to Vienna and finally to Prague.

Pohlednice z Jokohamy

Postcard from Yokohama

Transkontinentální železnice 1862–1869

První transkontinentální železnice v Severní Americe spojující pobřeží Atlantského a Tichého oceánu byla postavena mezi lety 1862–1869. Stavba byla realizována ze dvou stran – ze Sacramento, poblíž San Francisca, společností Central Pacific a z Omahy na řece Missouri, společností Union Pacific. Obě větve se spojily u Promontory Point v Utahu – viz obrázky. Tím bylo propojeno západní americké pobřeží s východním, kde za řekami Missouri a Mississippi byla železniční síť již vybudována. Nicméně skutečného propojení bylo dosaženo až v roce 1872, kdy byl dokončen železniční most přes Mississippi.

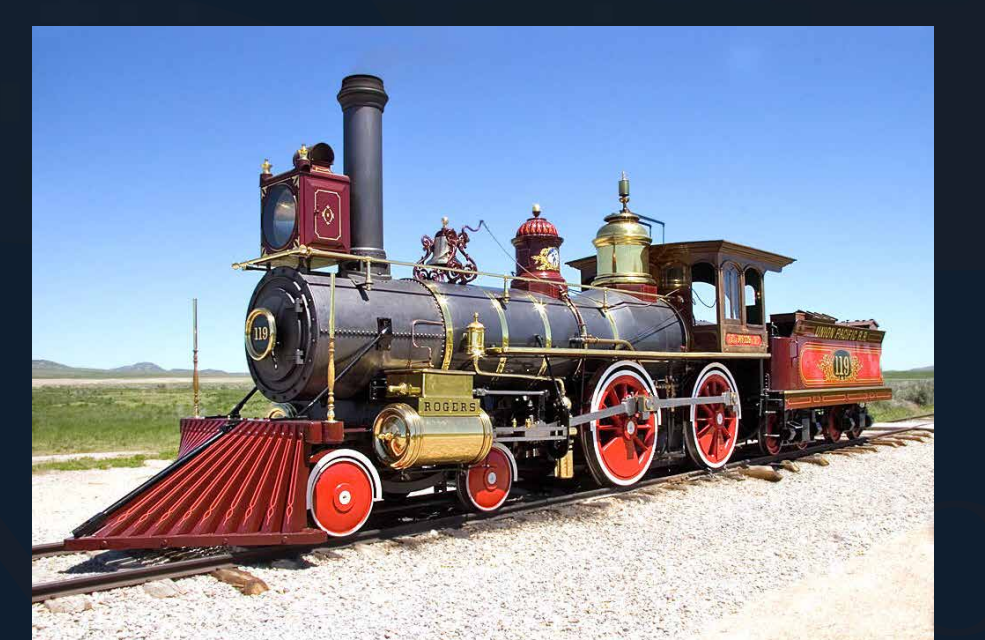
Transcontinental Railroad 1862–1869

The first transcontinental railroad in Northern America connected the Atlantic and the Pacific oceans and was constructed between 1862 and 1869. The construction was carried out from both coasts: The Central Pacific Co. started building from Sacramento, California, and the Union Pacific Co. from Omaha, Missouri. Both branches met at Promontory Point in Utah. As there had been an existing railroad connection between Missouri and Mississippi, this latest construction finalized the connection between the two coasts. However, a true, streamlined train connection was not accomplished until 1872, when a railroad bridge over the Mississippi was constructed.

Lokomotiva společnosti Central Pacific

Central Pacific locomotive

Lokomotiva společnosti Union Pacific

Union Pacific locomotive

Toto je jedno z nejstarších zpodobnění vlaku na poštovní známce. Byla vydána v roce 1869, ve stejném roce kdy byla dokončena transkontinentální železnice. Tímto vlakovým spojením začala nová éra komunikace a expanze na Západ.

This is one of the earliest depictions of a train on a postage stamp. It was issued in 1869, the same year the transcontinental railroad was completed, opening a new era in connection as well as expansion.

VINETA PROVISORIUM

V roce 1901 zahájil německý křižník SMS (SEINER MAJESTÄT SCHIFF) VINETA cestu po přístavech na východním pobřeží Severní a Jižní Ameriky, Karibiku a Mexického zálivu. Dne 26. ledna 1901 Vineta dorazila do New Orleans na čtrnáctidenní oficiální návštěvu.

dopis frankovaný známkou VINETA PROVISORIUM dne 23. 4. 1901

poštovně použitá známka VINETA PROVISORIUM

vzácná poštovně nepoužitá známka VINETA PROVISORIUM s horním okrajem archy

novinová páska vyplacená známkou VINETA PROVISORIUM dne 2. 5. 1901

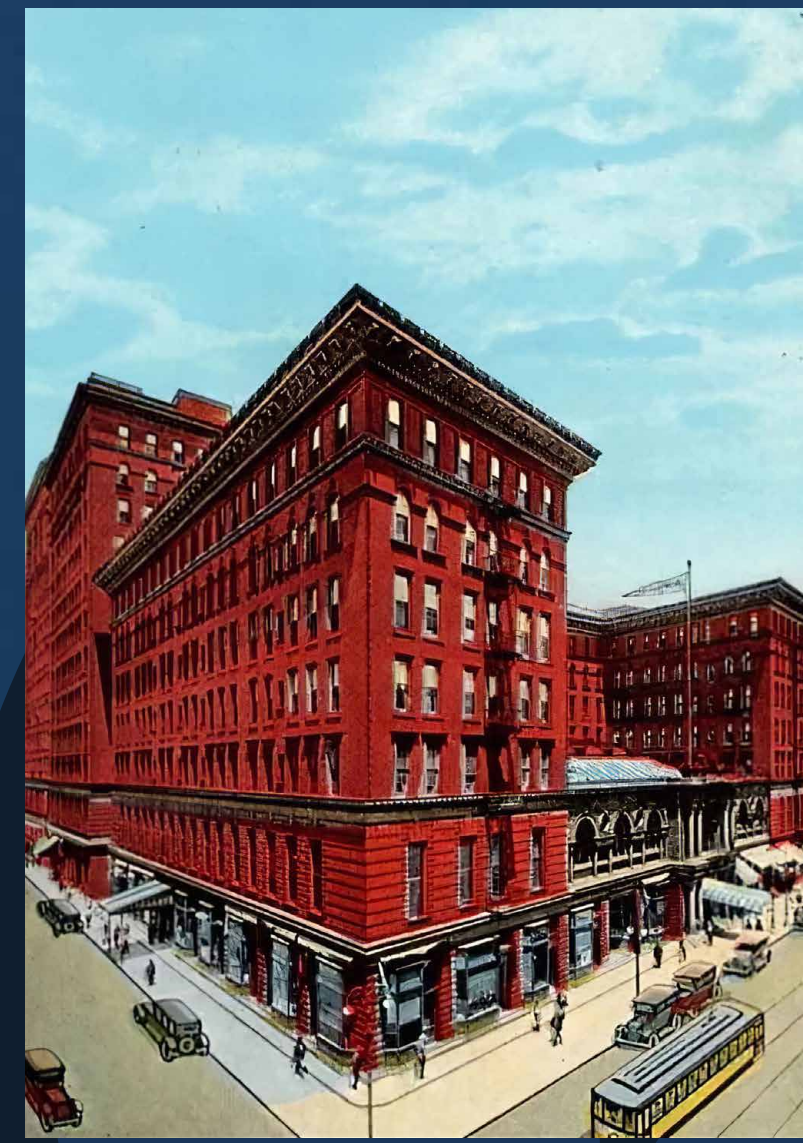
Charakteristiky razítka

Velkolepý banket

Návštěva se shodovala s 42. narozeninami císaře Viléma II. (27. ledna 1901), takže na památku této události byla naplánována velkolepá oslava. Grandiozní banket pořádaný německou komunitou v New Orleans se konal v banketním sále hotelu St. Charles a němečtí důstojníci byli jeho čestnými hosty.

"The sixteen guests looked smart in their becoming gold-trimmed gala uniforms, and a more splendid gathering has seldom been seen." New Orleanser Deutsche Zeitung - Jan 27, 1901

"Festivities on board the Vineta marking the Kaiser's 42nd birthday. Baron von Meysenbug was the master of ceremonies. 21 gun salute in honor of the Kaiser. Local newspapers covered the events with interviews with crew members and many photographs." New York Times - Jan 27, 1901

Grandhotel St. Charles v New Orleans

Císař Vilém II.

Nedostatek známek

Poštovní sazba za tiskoviny do 50 gramů byla v té době 3 Pfennig, ale protože tiskoviny byly z palub lodí německého námořnictva odesílány jen zřídka, nebyly na lodi známky v hodnotě 3 Pfennig skladem. Nejnižší dostupnou frankaturou na palubě byla známka 5 Pfennig a ta musela být použita jako správná hodnota k frankování nebo pokud by vznikl odesílateli přeplatek (v tomto případě 2 Pfennig), muselo být postupováno podle starých předpisů pro námořní lodní poštu, podle nichž je poštovní úředník povinen nepoužívat známku, ale pouze ručně zaznamenat na zásilku částku, kterou má odesílatel zaplatit a peníze vybrané v hotovosti následně předat do pokladny námořní pošty.

Takto se však na palubě SMS Vineta nepostupovalo...

Provizorní známka – Vineta 3 Pfennig

Do dnešních dnů není úplně jasné u koho a jak vznikl nápad na vytvoření „Provizorní známky – Vineta 3 Pfennig“, ale předpokládá se, že to byl buď vrchní pokladník Wegener, nebo vrchní poštovní úředník Sanftenberg. Nicméně plán na „výrobu“ provizorních výplatních / novinových známek schválila nejvyšší autorita na křižníku - kapitán Da Fonseca-Wollheim.

Následně byly 3 kompletní archy (300 kusů) zelených 5 Pfennig známek série Germania rozděleny na poloviny a ručně orazítkovány přetiskem „3 PF“. Archy nebyly rozděleny všechny najednou, ale podle potřeby. To vedlo k barevným rozdílům na přetisku ručního razítka, protože tropické slunce a horko na palubě lodí způsobovaly změny v barvě inkoustu.

Razítko vyrobil vrchní poštovní úředník Sanftenberg vyříznutím kousku měkké gumy z čistícího nástroje. Nekvalitní guma v kombinaci s tropickými podmínkami způsobila, že razítko zkřehlo a část písmene „P“ se odlomila, což u některých exemplářů provizorního vydání vytvořilo charakteristický identifikační znak.

Reakce říšského poštovního úřadu

Vyrobené Provizorní známky byly následně skladovány v lodní kantýně a členové posádky si je mohli podle potřeby zakoupit. Poprvé byly použity 13. dubna 1901. Všechny poštovní zásilky námořníků z křižníku Vineta byly po příjezdu lodi do Pernambuca v Brazílii 17. dubna odeslány dál do Německa.

Poté, co adresátům do Německa dorazily první zásilky frankované Provizorními (půlenými) známkami Vineta, vyvolala tato skutečnost lehké zděšení na Říšském poštovním úřadu. Následně pak zaslal Říšský námořní úřad kapitánu Vinety da Fonseca-Wollheimovi dopis s pokynem, aby jím vyrobené provizorní poštovní známky přestal okamžitě používat. Tento dopis dorazil na SMS Vineta přibližně 28. června 1901. Veškerá použitá provizorních známek Vineta po tomto datu jsou tedy považována za razítka „z milosti“ vrchního poštmistra Sanftenberga.

Sdělení Říšského poštovního úřadu státnímu tajemníkovi Říšského námořního úřadu ze dne 21. 5. 1901:

„Vaší Excelenci si dovoluji oznámit, že z námořní lodní pošty č. 1 z S.M.S. Vineta dorazilo nedávno na námořní poštovní úřad velké množství zásilek, které byly opatřeny půlenými známkami v hodnotě 5 Pfennigů. Každá část známky byla pomocí razítka přetiskem označena hodnotou 3 Pfennigů...“

Zvláštní pozornost vzbuzuje skutečnost, že i zásilky, u kterých měla být použita jiná výše poštovního než 3 pfennigů, zejména poštovní pohlednice ve větším množství, byly frankovány pomocí půlených známek...“

Vaší Excelenci si dovoluji požádat, aby byla věc laskavě prošetřena a námořní lodní poště byla taková nepřipustná samovolná opatření striktně zakázána a byla jim důrazně uložena přesná dodržování předpisů o včasném doplňování zásob známek a o postupu při případném nedostatku poštovních hodnotových známek (§ 14,3 služebního řádu) ...“

Razítko přes palubu

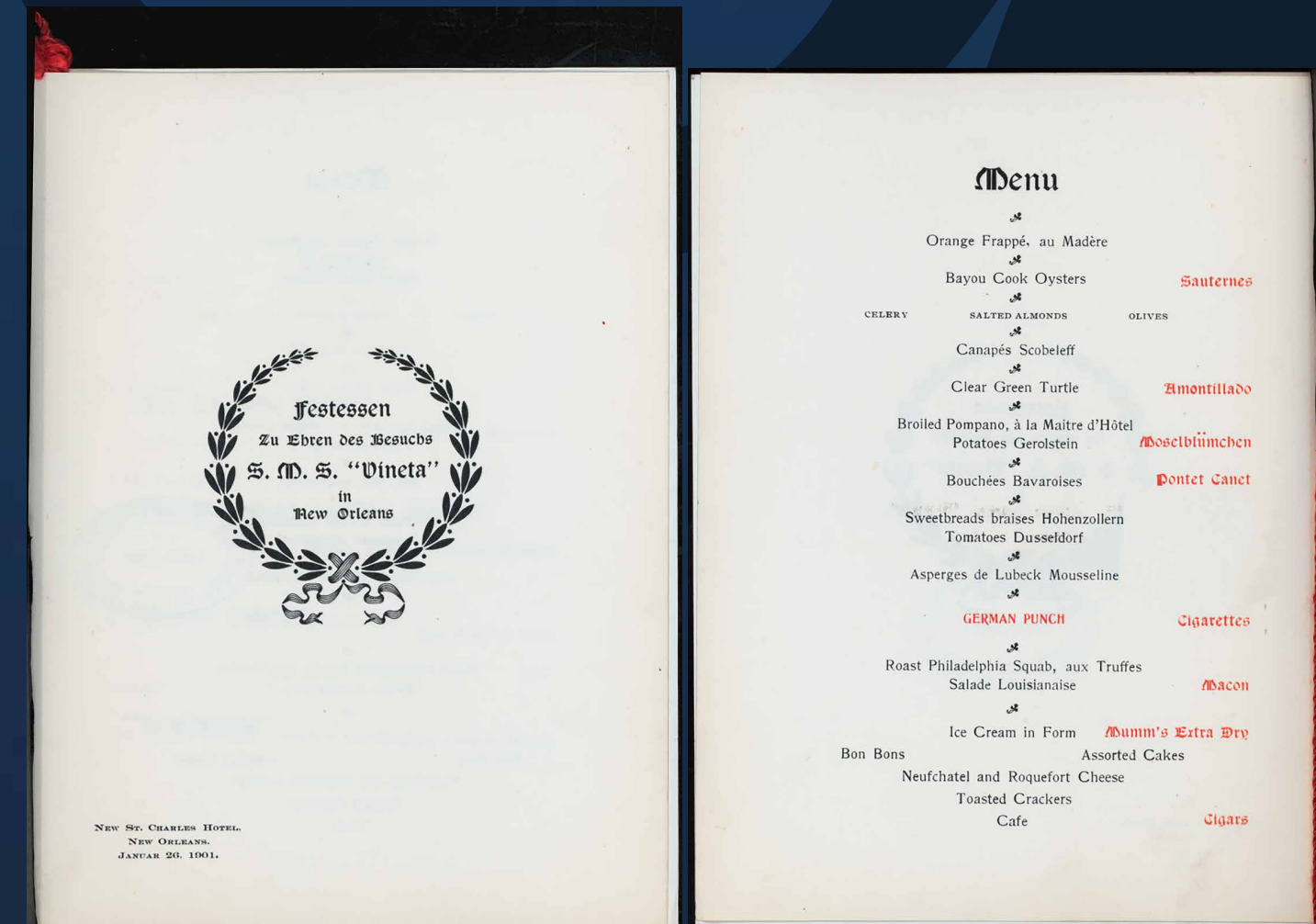
Z 600 exemplářů vyrobených Provizorních známek Vineta byla převážná většina poštovně použita. Použité provizorní známky se vyskytují na obálkách novin, na pohlednicích a dopisech s poštovním razítkem M.S.P. #1-Vineta a M.S.P. #74-Mainz.

Dochované poštovně nepoužité známky jsou velmi vzácné. Na trhu se objevily i 2 bloky (6 ks a 8 ks) poštovně nepoužitých známek a jeden použitý exemplář s převráceným přetiskem s razítkem 12. května 1901. Současně se díky vysoké ceně Vineta Provizorium v průběhu let objevuje i velké množství padělků, soukromých přetisků nebo padělků se zpětně datovanými razítky s lodním razítkem na 12. května nebo 18. května 1901...

Samotné vydání a následná existence známky VINETA PROVISORIUM je již více než 120 let předmětem řady kontroverzí, výzkumů, spekulací, pomluv a také renomovaných obhajob. Již v roce 1907 si Wilhelmshavenská burzovní asociace na téma VINETA PROVISORIUM objednala rozsáhlý obchodně filatelistický výzkum u George Distera, místopředsedy filatelistické společnosti Frisko. Ten následně provedl rozsáhlé vyšetřování okolností vzniku této známky.

Jeho závěrem bylo, že provizorní vydání „Vineta“ bylo v každém ohledu legitimní podle tehdy platných poštovních předpisů. Oproti tomu věhlasný znalec Albert Friedemann zaznamenal „vážné obavy“ ohledně závěrů G. Distera v některých aspektech, především pak vyjádřil určité pochybnosti nad zjištěným tvrzením vrchního poštovního úředníka Sanftenberga, že přetiskové razítko 3 PF včetně inkoustových polštářků po zákazu používání provizorních známek hodil přes palubu křižníku do vod Atlantského oceánu...

Nicméně závěrem i Albert Friedemann konstatoval, že „Provisorium Vineta“ vzniklo pravděpodobně z opravdové poštovní potřeby a bez úmyslného porušení stávajících poštovních předpisů. Postupem času bylo pak přirozeným důsledkem, že se vyvinul skutečný filatelistický zájem o toto provizorium. To vedlo i některé zúčastněné aktéry k hledání dalšího možného finančního zisku. Odsuzovat však „Vinetu“ kvůli filatelistickým zájmům, které se z tohoto příběhu nakonec vyvinuly, není však vůbec spravedlivé zacházení s těmito zajímavými událostmi jako s celkem.

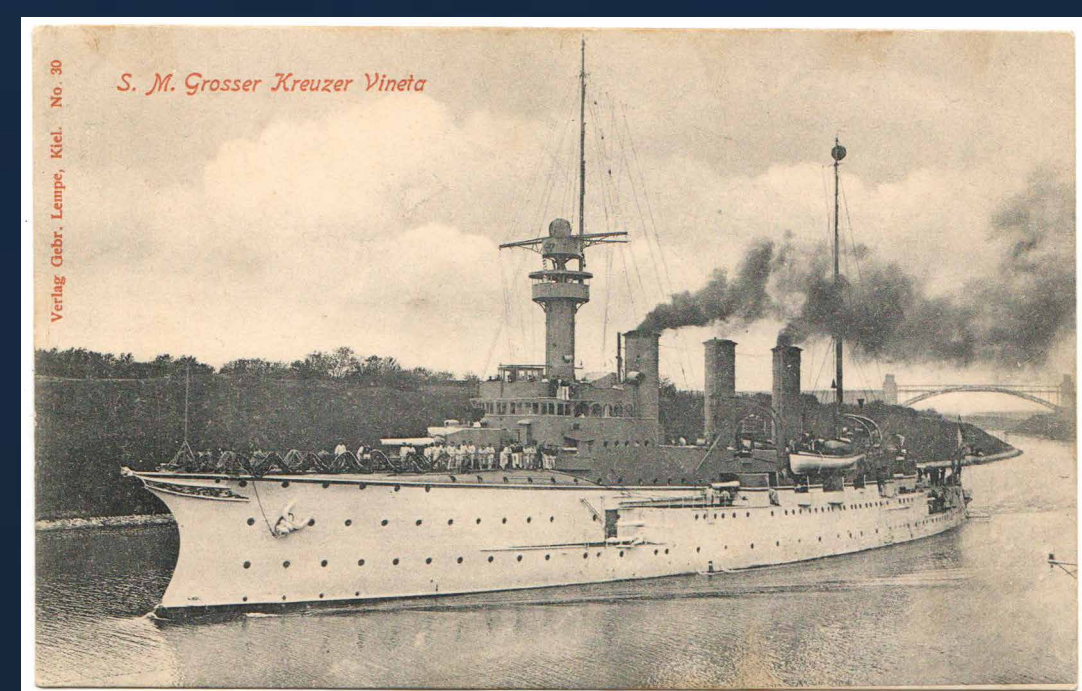

Menu slavnostní večeře v St. Charles

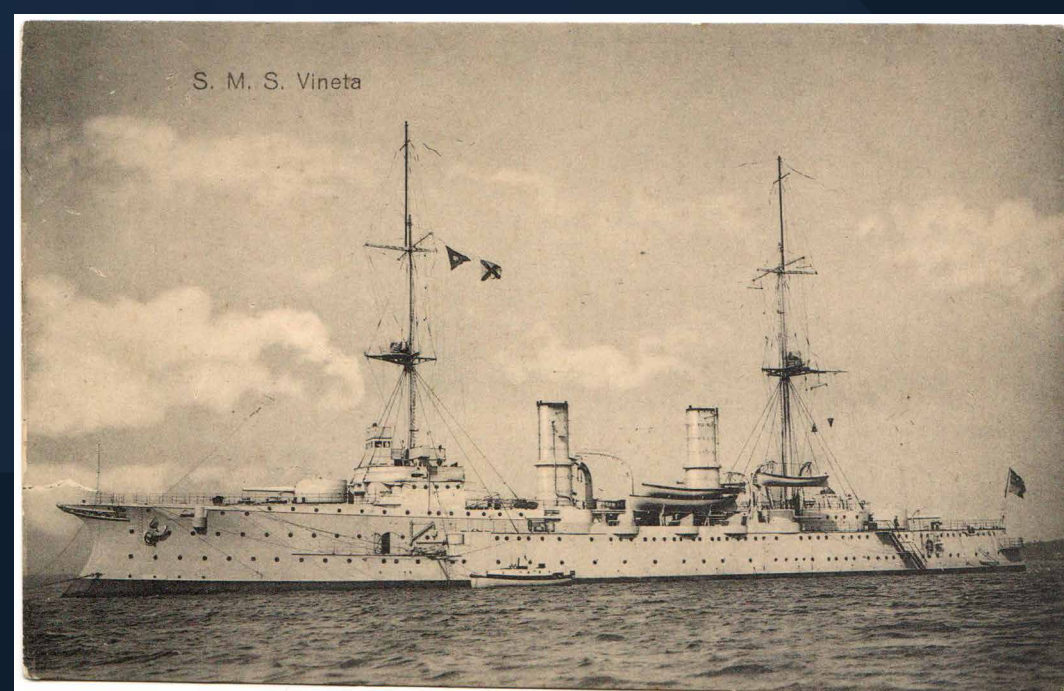
Po opuštění New Orleans pokračovala Vineta ve své karibské plavbě. Když 16. března 1901 dorazila do Port of Spain na Trinidadu, byly na loď doručeny noviny z New Orleans a okolních měst, které informovaly o událostech z oslavné návštěvy. Mnoho novinových zpráv obsahovalo fotografie členů posádky, které byly v té době ne zcela běžným a proto velmi zajímavým tématem. V důsledku toho si mnoho členů posádky přálo poslat doručené výtisky novin domů do Německa svým přátelům a blízkým.

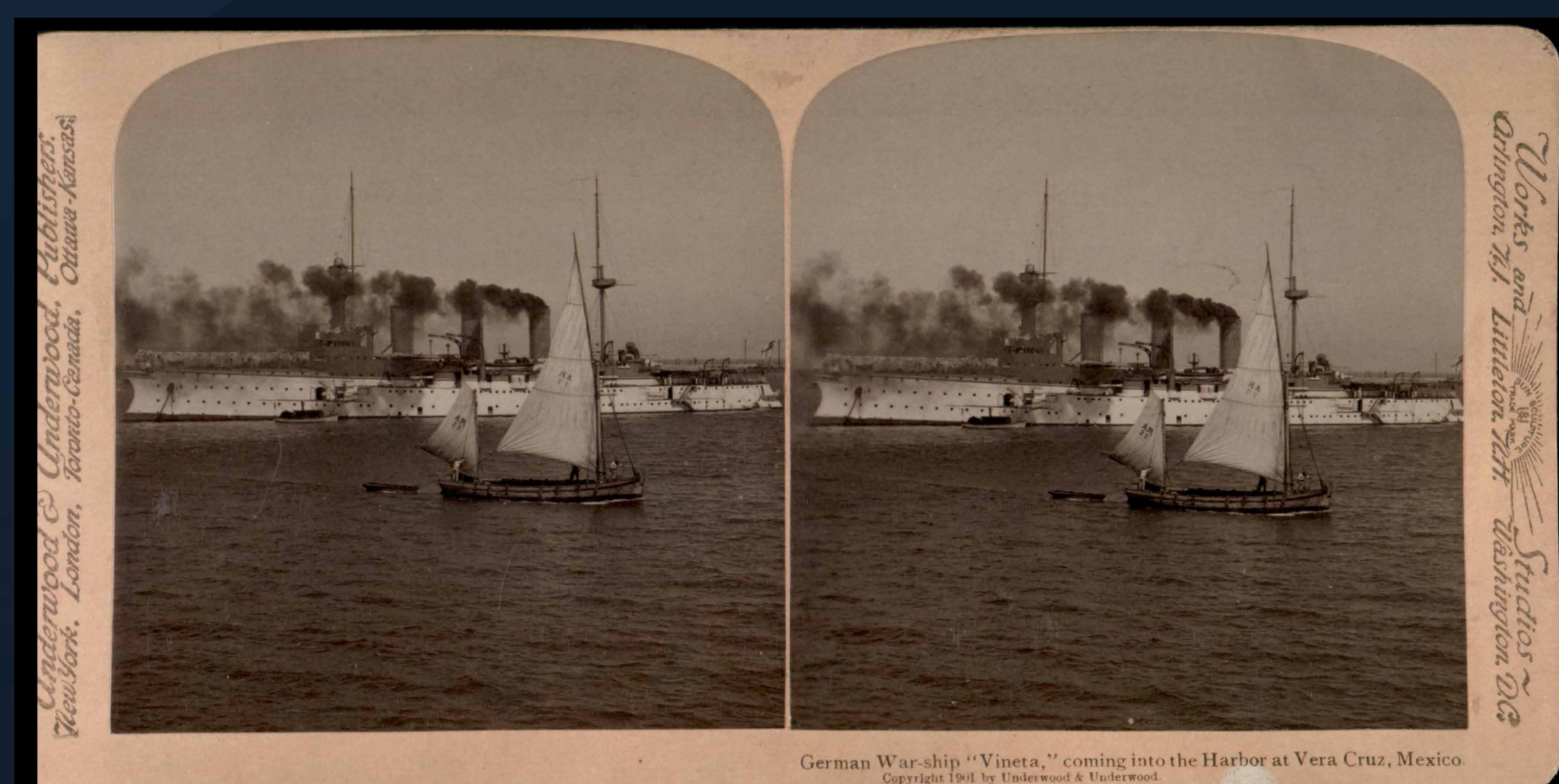
Trasa plavby křižníku z New Orleans do Trinidadu

Německý obrněný křižník SMS VINETA po spuštění na vodu - rok 1899 - 3 komíny

Německý obrněný křižník SMS VINETA po přestavbě kotlů - rok 1911 - 2 komíny

Německý válečný křižník Vineta při příjezdu do přístavu ve městě Vera Cruz v Mexiku v roce 1901

DOPLATNÍ CHYBOTISK 50/50

POSTAGE DUE STAMP PRINTING ERROR 50/50

V rámci emise Osvobozená republika bylo vydáno v letech 1920-1922 celkem 11 známek lišících se nominální hodnotou a barvou. Z nich tři hodnoty byly červené, jednalo se o hodnoty 20, 50 a 150 haléřů. V letech 1921 a 1923 byla ukončena platnost některých hodnot z této emise a když pošty odváděly nespotřebované archy, spolu s archy známek 20h nebo 150h Osvobozená republika 1920 byl omylem opatřen přetiskem „Doplatit“ i jeden arch hodnoty 50h, pravděpodobně z 2. tiskové desky. K záměně došlo zřejmě v r. 1923. Tento přetištěný arch byl přidělen poštovnímu úřadu Praha 14, kde známky z něj byly pravděpodobně beze zbytku vypořebávány začátkem ledna 1928. První zmínka o nálezu chybotisku je datována říjnem 1928. Do dnešních dnů bylo nalezeno mezi 15-20 exemplářů.

Within the Liberated Republic issue, a total of 11 stamps differing in the nominal value and colour were issued between 1920 and 1922. Of these, three values were red, namely the values 20, 50 and 150 hellers. In 1921 and 1923, some of the values from this issue ceased to be valid and when post offices returned unused sheets, together with sheets of stamps 20h or 150h the Liberated Republic 1920, also one sheet with the value of 50h, probably from the 2nd printing plate, was also marked with overprint “Doplatit” (postage due). The confusion probably occurred in 1923 when, at the same time, 50h and 150h stamps ceased to be valid. This overprinted sheet was assigned to the post office of Prague 14, where the stamps from the sheet were completely used up at the beginning of January 1928. The finding of the printing error was mentioned for the first time in October 1928. To date, 15 to 20 specimens have been found.

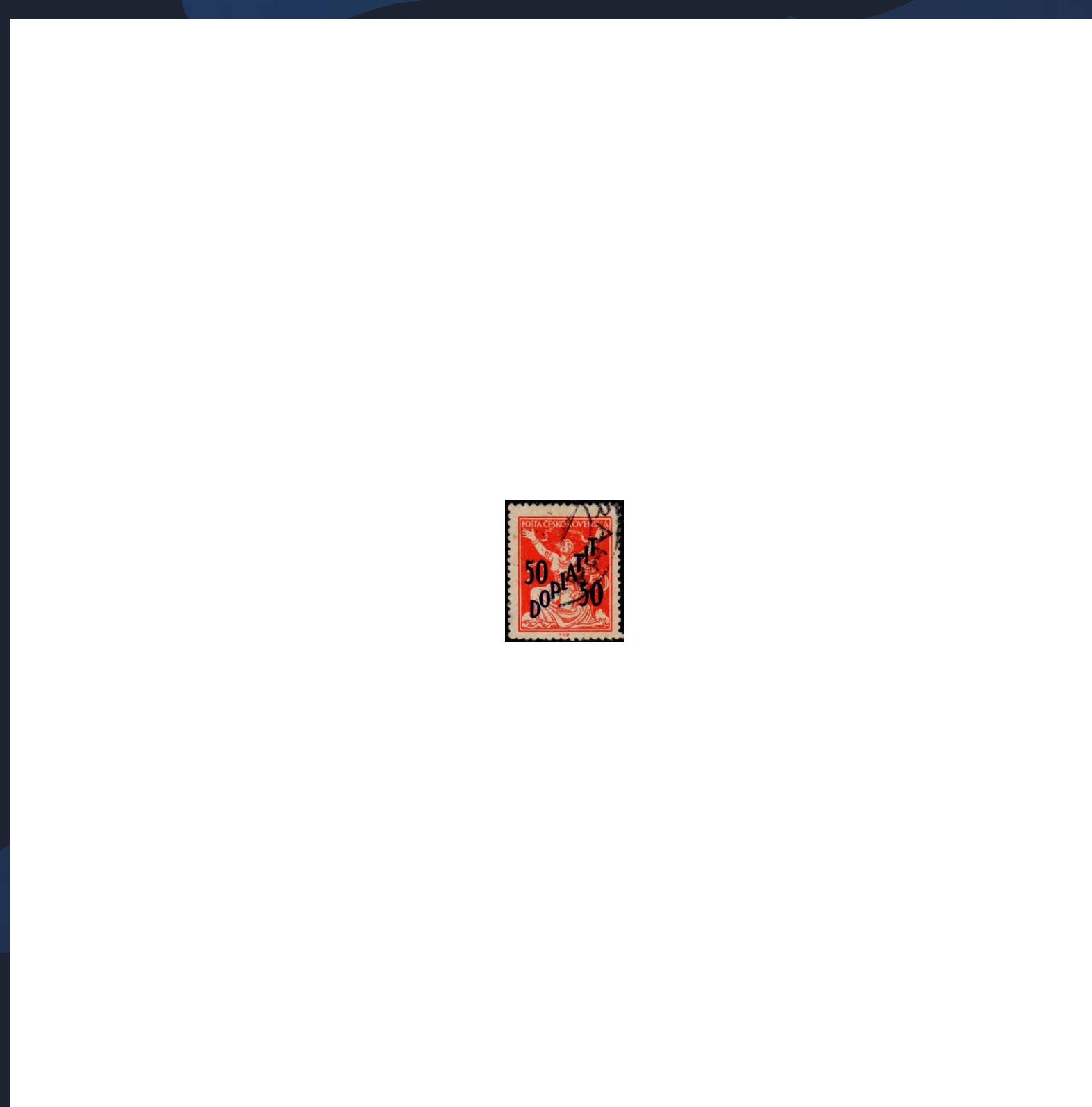

Úřední znak československé pošty, 1925

Official emblem of Czechoslovak
Post from 1925

Jedná se o nejvýznamnější a nejpůvodnější raritu československé provenience, autentickou a prestižní vzácnost, která je respektována celou světovou filatelií.

This is the most significant and popular rarity of Czechoslovak origin – an authentic and prestigious rarity that is respected by the entire world of philately.

500 %

Listonoši z poštovního úřadu Praha 14 se připravují na pochůzku, 30. léta

Postmen from post office at Prague 14 preparing for postal delivery, 1930s

Dnešní podoba budovy, kde v r. 1928 sídlil p. ú. Praha 14, pplk. Sochora 727/27, Praha 7

Current resemblance of seat of the post office at Prague 14 in 1928, pplk. Sochora 727/27, Prague 7

Autor známky, Vratislav Hugo Brunner (1886–1928)

Author of the stamp, Vratislav Hugo
Brunner (1886–1928)

